

SZAKDOLGOZAT

KÁTAI ISTVÁNNÉ
2008

Nyugat-Magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

**A csőd, a felszámolási és a végelszámolási eljárás (az egyes
cégformák esetében) azonos és eltérő szabályai**

SZAKDOLGOZAT

Konzulens:
Dr. Bölcskei János
adjunktus

Készítette:
Kátai Istvánné
levelező tagozat
ingatlan-nyilvántartás szervező szak

NYILATKOZAT

Alulírott Kátai Istvánné (neptun kód: [REDACTED]) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy

A csőd, a felszámolási és a végelszámolási eljárás (az egyes cégformák vonatkozásában) azonos és eltérő szabályai című

szakdolgozat

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait*, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében¹.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót nem tévesztettem meg.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-Magyarországi Egyetem megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat.

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Székesfehérvár, 2008. április 23.

.....

Hallgató

1 ¹ **1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1)** A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

2 **36. § (1)** Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást - a szerző nevével együtt - fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

Tartalomjegyzék

1. BEKEZDÉS	5
2. JOGTÖRTÉNET	7
2.1. RÓMAI JOG	7
2.2. ÁLTALÁNOS JOGTÖRTÉNET	9
2.2.1. ANGOL JOGTÖRTÉNET	9
2.2.2 FRANCIA JOGTÖRTÉNET	11
2.2.3. NÉMET-OSZTRÁK JOGTÖRTÉNET	14
2.2.4. MAGYAR JOGTÖRTÉNET	16
2.2.4.1. JOGTÖRTÉNETI VISSZATEKINTÉS	16
2.2.4.2. A CSŐDELJÁRÁS TÖRTÉNETE	17
2.2.3.3. A RÉSZVÉNYTÁRSASÁG MŰLTBÉLI MEGJELENÉSE	21
3. HATÁLYOS JOGSZABÁLYOK	25
3.1. A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA	25
3.2. POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV	25
3.3. POLGÁRI PERRENDTARTÁS	26
3.4. A GAZDASÁGI TÖRVÉNY ÉS A CÉGTÖRVÉNY	26
3.4.1. A VÉGELSZÁMOLÁS	32
3.4.2 VAGYONRENDEZÉSI ELJÁRÁS	36
3.5. A CSŐDTÖRVÉNY	37
3.5.1 A CSŐDELJÁRÁS	38
3.5.2. FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS	44
4. EGYES CÉGFORMÁK MEGSZŰNÉSE	52
4.1. BETÉTI TÁRSASÁG	52
4.2. KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG	53
4.3. RÉSZVÉNYTÁRSASÁG	54
5. A CSŐD, A FELSZÁMOLÁSI ÉS A VÉGELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS JOGKÖVETKEZMÉNYEI AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSBAN	57
6. ÖSSZEGZÉS	59
7. JEGYZÉKEK	61
7.1. IRODALOMJEGYZÉK	61
7.2. JOGSZABÁLYJEGYZÉK	62
7.3. BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK JEGYZÉKE	62
7.4. MELLÉKLETEK	62

1. Bekezdés

A rendszerváltás és a piacgazdálkodásra való áttérés az egész társadalmat érintette. A piacgazdaság szereplői közül sokan képtelenek alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez, nem tudnak megfelelni a piaci követelményeknek és tönkremennek.

A gazdasági életben egy gazdálkodó nem fizetése miatt sokan, a vele kapcsolatban állók egész sora kerülhet nehéz helyzetbe. Sajnos egy nagy cég fizetéseképtelensége miatt sok kis cég és összeomolhat.

Társadalmi igény, hogy a hibát minél előbb meg kell szüntetni, vagy vissza kell állítani a természetes állapotot újjászervezéssel, vagy ha nincs remény rá a vagyon felosztásával ki kell iktatni a gazdaságból.

Dolgozatom témájának kiválasztása során, azért döntöttem a csőd, a felszámolási és a végelszámolási eljárás feldolgozása mellett, mert mindig érdekelt az ország gazdasági helyzete, a gazdasági élet működése.

Különböző tanulmányaim során a gazdasági társaságok tevékenységeivel, a rájuk vonatkozó néhány szabályozással már megismerkedtem. Nevezetesen vállalati tervezés, humánerőforrás tervezés, létszámgazdálkodás, továbbá munkajog. Úgy gondoltam, hogy érdekes és tanulságos lesz megismernem a fenti eljárások szabályozási rendszerét.

Személyes motivációm az volt, hogy a közelmúltban kétszer kerültem olyan helyzetbe, hogy „megszűnő” cégnél dolgoztam. Igaz, egyik esetben sem a dolgozatban szereplő eljárási formák szerint került törlésre a társaság, illetve szervezet.

Az első a Magyar Cukor zrt. Ácsi Cukorgyárának bezárása volt. A cukorgyár nyereségesen működő fióktelepe volt egy osztrák érdekeltségű részvénytársaságnak. Bezárásának oka a cukorpiac helyzetével magyarázható.

A második munkahelyem a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet volt, mely központi költségvetési szervként működött. Az NFA, a KVI és az ÁPV zrt. „összevonása” során,

megalakult jogutódkén a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó zrt. Munkajogi szempontból az új társaság nem tekinthető jogutódnak az NFA és a KVI tekintetében.

Dolgozatomban a szakirodalom és a vonatkozó jogszabályok tanulmányozása alapján bemutatom a csőd, a felszámolás és a végelszámolási eljárás magyarországi, és nemzetközi történetét, a vonatkozó hatályos jogszabályok, az eljárások jogkövetkezményeinek megjelenését az ingatlan-nyilvántartásban.

Ismertetem a 2006. évben bekövetkezett változtatásokat a három eljárási forma vonatkozásában, illetve a gazdasági társaságokról szóló törvény és a cégeljárásról szóló törvény vonatkozásainak összefüggését.

Bemutatom, hogy a részvénytársaságok, a korlátolt felelősségű társaságok és a betéti társaságok megszűnésének esetében milyen eltérések mutatkoznak a szabályrendszerben.

2. Jogtörténet

2.1. Római jog

A római jog a Római Birodalomnak a köztársaság koráig visszavezethető jogrendszere. "A római jog az ókori Rómában hatályban volt jogszabályok összességét jelenti, közelebbről azt a hatalmas joganyagot, amely a XII. táblás törvényből a római jog törvénykönyvekbe foglalásáig, kodifikálásáig terjedő évezred folyamán létrejött." A római jog történetében az első mérföldkő a XII. táblás törvények megalkotása volt. [Földi, 1996. 62. old.]

A római jog történetét a gazdasági fejlődés szempontjából két nagy szakaszra bonthatjuk. A kisparaszti patriarchális és a kereskedelmi korszak jogára. A kereskedelmi korszak jogának három szakaszát különböztetjük meg:

- fellendülő,
- virágzó,
- hanyatló szakaszát.

A római jogban megjelent a társaság fogalma, mely a személyek szövetkezését jelentette, megengedett vagyoni célra. A társaság legősibb formája, a testvérörökösök vagyontársaságának mintájára jött létre. Fokozatosan kialakult a konszenzuál szerződéssel létrehozott társaság, melynek szabályozása kiterjedt az alapításra, a társasági szerződés által keletkeztetett kötelezettségekre, a társaság jogi természetére, a tagok felelősségére és a társaság megszűnésére.

A társaságot egyetlen ügylet lebonyolítására vagy bizonyos tevékenység folytatására hozták létre. Az alapításkor a vagyoni hozzájárulás mértékéről is határoztak, továbbá a tagok részesedését is szabályozták. A társaság megszűnésével kapcsolatban négy okot említ a jog:

- személyi jog miatt a társaság megszűnik, ha valamelyik tag meghal.
- vagyoni okból szűnik meg a társaság, ha valamelyik tag vagyoni helyzete jelentősen megváltozik, elsősorban, ha csődbe megy.
- megszűnhetett a társaság a felek közös akaratából.
- jogi cselekmény alapján pl. abban az esetben szűnt meg a társaság, ha a tagok között peres viszony alakult ki és az ítélet a társaság megszűnését mondta ki.

„A római jogban a társaság sohasem jogalany, nem jogi személy. A társaságnak nincs külön vagyona, csak a tagoknak. A társaságnak, mint olyannak nincsenek jogi kötelezettségei sem, mivel azok csak az egyes tagokat terhelik, mégpedig rendszerint egyenlő arányban, vagy a társasági szerződés rendelkezéséről függően egymástól eltérő arányban.” [Földi, 1996. 536. old.]

A dolgozat témájához kapcsolódóan meg kell említeni, hogy a római jogban is találkozhattunk az adós, az adósi késedelem és a hitelező fogalmával. A rómaiak szerint a szolgáltatás és a teljesítés egybe esett. Kivételt képezett, ha a szerződés mást írt elő. A római jog szerint az adós akkor esett késedelembe, ha a lejáratkor, felhívásra, neki felrőhatóan nem teljesített. Az adós késedelmi kamat fizetésére kötelezte a jog.

A csődeljárási szabályok az alábbiak szerint jelentek meg. A végrehajtás nem az egyes vagyontárgyakra irányult, hanem univerzális, csődszerű volt. Az adós teljes vagyonát átfogta, mint jogi egység került árverésre a hitelezők között. Az adósnak lehetősége volt arra, hogy 30 illetve 15 napon belül következmény nélkül teljesítsen, vagy helyette harmadik személy átvállalja a teljesítést. A következő lehetősége, a vagyonának önkéntes átengedése volt. Az említett határidők eredménytelen lejárta esetében az adós „becstelenné” vált és a vagyoni végrehajtás mellett a személyi végrehajtás lehetősége is megnyílt.

A vagyoni végrehajtásra a hitelezők maguk közül választottak ki egy személyt, aki az árverést megszervezte és lebonyolította az adós egész vagyonának tekintetében. A csődvagyon a legtöbbet ígérő hitelező tulajdonába került az árverés során.

„A többi hitelező pedig vele szemben léphetett fel, de csak az általa vállalt elkötelezési hányad erejéig.” E hányad teljesítéséért ő a saját teljes vagyonával felelt. Az adós egyetemleges felelőssége továbbra is fennállt, a későbbi szerzeményei is a hitelezők kielégítését szolgálták. A személyi végrehajtás abban nyilvánult meg, hogy a felperes mindaddig fogságban tarthatta az alperest, míg az nem fizetett vagy le nem dolgozta a tartozását. [Földi, 1996. 196. old.]

A császári perrendben a vagyoni végrehajtás már nem csődszerű volt, hanem egy bizonyos vagyontárgyra vonatkozó szinguláris végrehajtás volt. Ez azt jelentette, hogy az

adós egy bizonyos vagyontárgyát foglalták le és értékesítették. A személyi végrehajtás ekkor már nem magánfogságot, hanem állami fogságot jelentett.

A római jog hazánkba a kereszténység útján érkezett. A XV. és XVI. században a városbírák segédjogként használták.

A római jog ugyan nem hatályos, mégsem tekinthető csupán holt jognak, hiszen sok eleme és általános elve továbbél a modern jogrendszerben, a kontinentális jogoknak napjainkig alapja.

2.2. Általános jogtörténet

2.2.1. Angol jogtörténet

A középkor kiteljesedő jogterülete az angolszász jog. Angliában a római jog csak kismértékben tudott hatást gyakorolni, mivel az ítélkezési joggyakorlat az esetjogot gyakorolta. „A bírói joggyakorlat által formált szokásjog legáltalánosabb megjelenési formája a bírói precedens volt, amely az évszázadok tapasztalatait összegezve az úgynevezett közönséges (szokás) jog integrálódásához vezetett.” (common law). [Horváth, 1994. 80. old.]

A precedens jog kialakulását a különböző keresetek, performák lejegyzése segítette elő. A bírósági ítélkezések során, abban az esetben, ha nem volt precedens értékű minta, a méltányossági jog (equity law) ítélkezésével pótolták, mely szintén az angol jogra jellemző. Az angol jog harmadik összetevője a törvényi jog volt, mely az előzőeknél jóval kisebb jelentőségűnek számított.

A Tudor-korszakra jellemző volt a kizárólagos kereskedelem privilégiumának adományozása. A helyi bíróságok legfontosabb intézményei a békebíróságok, az utazóbírák voltak, akiknek munkáját a „megbízható emberekből” álló esküdtszék segítette a nagyobb jelentőségű ügyekben.

Az angol jog történetében meghatározó szerepet játszik a legnagyobb jelentőségű oklevél a Magna Carta, mely 1215-ben jelent meg. „Az oklevél 1225-ös megerősítésének 39. szakaszához fűzött magyarázat, valamint a 40. szakasz értelmezésére az angol jogfejlődés

legjelentősebb mozzanatának egyike. E szakaszok a személyes szabadság védelmét jelentik a bírói eljárásban. Jelentőségük pedig azért kiemelkedő, mert az angol abszolutizmus elnyomó rendszere az önkénybíróságok működéséhez fűződik.” [Horváth, 1994. 208. old.]

A Stuart-abszolutizmus idején a kancellária Bíróság, a Titkos Tanács és az Egyházi Főbizottság volt a királyi hatalom eszköze. A Kancellária Bíróság közreműködésének volt köszönhető, hogy betiltották a common law bíróságok ítéleteinek végrehajtását, ennek következménye a bíróságok tekintélyének hanyatlása volt.

A gazdasági élet fejlődése volt tapasztalható az 1640 előtti években a mezőgazdaságban, az iparban és a kereskedelemben egyaránt. A tőkés vállalkozók - főként a londoni City polgárai – egyre nagyobb tőkét fektettek az iparba, leginkább a bányászati termelésbe.

„A tőkés termelés érdekeit szolgálta az a törvény is, amely a céhrendszert megszüntette s ezáltal a szabad iparüzés egyik gátját elhárította.” [Horváth, 1994. 216. old.]

A távolsági kereskedelem virágzott, a bel-és külkereskedelmet társaságok uralták. A korona adó és vámpolitikája viszont nagymértékben sújtotta a kereskedelmi társaságokat. A nagy tőkeigényű vállalatokat csak társulással lehetett fenntartani. Egy új típusú társulást, - a joint-stock company - hoztak létre, mely már nem a személyek, hanem a tőke társulását jelentette. Ezt tekintjük a modern tőkés részvénytársaság kezdeti formájának. A legjelentősebb társulás ebben az időszakban a Kelet-indiai társaság volt.

Az angol jogban nagy jelentősége volt, hogy az ipari és kereskedelmi vállalatok mely bíróságok előtt folytathattak pert. Ezekre a perekre is jellemző volt a common law és az equity, csak az 1882. évben a váltójog szabályozásával történt változás e téren.

Több bírói fórum foglalkozott a gazdasági életben keletkező jogvitákkal. A tengeri kereskedelmi ügyekkel az admirális foglalkozott, a belföldi kereskedelmi ügyekkel viszont a királyi tábla. Az admirális nem csak az angol jogot alkalmazta, más nemzetek jogát és a római jogot is figyelembe vette az ítélezések során. A királyi tábla ítélezéseire főként a common law jogának befolyása volt a jellemző.

A gazdasági természetű ügyekben a XIX. század folyamán elterjedt az arbitrázsbíróságok, a választott bíróságok alkalmazása. Ennek jellemzője, hogy a felek jogvitáit nem hivatalos bírák ítélete döntötte el, hanem az adott ügghöz megfelelő szakképesítéssel rendelkező szakembereket kértek fel.

Az arbitrázs eljárás nem bírósági eljárás, de nem független a bíróságoktól. Ez a bírósági forma a mai napig kedvelt az üzletemberek körében gyorsasága és a rugalmasabb ügyintézés miatt.

A fejlett kapitalista rendszerben a vállalatok belső szervezeti problémáival kapcsolatos perek egyre jelentősebbé váltak, a vállalatok kényszerű megszűnésével kapcsolatos esetekben a londoni csődbíróság volt illetékes.

2.2.2 Francia jogtörténet

A középkori Franciaország a latin-román jogcsoporthoz tartozó országának nevezhető. „A barbár germán szokásjog és a fejlett római jog egymásra hatása a térségben közel azonos vonások kialakulásának kedvezett,” de a szokásjog volt az alapvető jogforrás. [Horváth, 1994. 107. old.]

A francia állam feje a király volt. A királyok hatalma a XII. századtól növekedett. Egyre több jogot szereztek maguknak az ország és az egyház védelmével, a jogalkotással, bíráskodással az állam igazgatásával kapcsolatban. A legjelentősebb udvari méltóság a kancellár volt, pl. a bíráskodás is a feladatai közé tartozott.

Franciaországban a szétagoltság nem csak a területi tagoltságot jelentette, hanem az osztályhelyzetre és a rendi állásra is érvényesült. Eltérő szokásjogi rendelkezések szabályozták a földbirtokosok, a polgárok és a jobbágyok életviszonyait. A papságra a kánonjog vonatkozott.

Az ország északi és déli részére különböző jog továbbélése volt a jellemző. Az északi részen a germán hűbéri szokásjog, míg a déli részen „vulgárjog” élt tovább. Ezt a vidéket az írott jog területének nevezték.

„A római vulgárjogon részben a provinciák Rómához viszonyított egyszerűbb joggyakorlatából, részben a klasszikus jogtudomány lehanyatlásából eredő, leegyszerűsödött jogászai gondolkodásmódot tükröző római jogot kell értenünk.” [Földi, 1996. 62. old.]

Ez a kettősség jogbizonytalanságot eredményezett, melynek megszüntetésére „jogkönyveket” hoztak létre. Az első jogkönyv a XIII. század elején keletkezett. A következő időszakban különböző tartományok szokásjogát is könyvekbe foglalták. A szokásjog hivatalos összefoglalásaként 260 joggyűjtemény készült el.

A római jog elterjedéséhez vezetett a pénzgazdálkodásra, ártermelésre való áttérés. A francia királyok különböző kiváltságlevelek kiadásával a jogalkotás útjára léptek. A XV. századra kialakult az a jogfelfogás, hogy törvényt csak a király hozhat, csupán a parlamentek által történő beiktatása volt szükséges azok végrehajtásához.

A XVI. század elejére az ország széttagoltsága befejeződött. Ebben az időszakban került sor a nagy kódexek kiadására. Elsőként a polgári perrendtartási törvény kiadása történt meg, mely egyszerűsítette a peres eljárást, mely a felemelkedő polgárság érdekeit szolgálta az áruforgalmi jog átfogó rendezésével.

1673-ban történt meg a kereskedelmi törvények kiadása, majd ezt tette teljessé az 1681. évi kereskedelmi törvény megalkotása.

A francia abszolút monarchia jogrendszerének, mondhatjuk egyik legfejlettebb része a kereskedelmi jog volt. Ebben a korban a polgárság egységes, áttekinthető és kiszámítható jogot követelt. A XVIII. században agrárjellegű volt a társadalom, az agrárkérdés megoldása nagy problémát jelentett. Az agrárviszonyok átalakítása szükségessé vált a gazdasági liberalizmus követelményeinek megfelelően.

„Az agrárviszonyok átszervezése a gazdasági liberalizmus megvalósítása szempontjából azonban csak az egyik feladat volt. Szükség volt még az ipar és a kereskedelmi szabad verseny akadályainak elhárítására is. Az iparban a céhek és a monopóliumok megszüntetésére 1791-ben került sor.” [Horváth, 1994. 286. old.]

Az Alkotmányozó nemzetgyűlés 1789-ben elfogadta a Joglemondó Nyilatkozatot, mely megszüntette többek között a földesúri monopóliumokat és a robotot. A nemzeti javakat is áruba bocsátották, árverések útján bonyolították az értékesítést. Az iparban a céhek és a monopóliumok megszüntetésére került sor, a kereskedelemben a belső vámok megszüntetése volt jelentős lépés.

A napóleoni konszolidáció jelentős változásokat hozott a jogrendszer egyesítése területén. A napóleoni kodifikáció egyik nagy eredménye a Code Civil, melynek megjelenését különböző kódexek kiadása követte, mely a társadalom minden területét érintette. A napóleoni rendszer szakított a gazdasági folyamatok liberalizálásával. Az ipar, a kereskedelem és a bankügy területe állami felügyelet alá került. Kereskedelmi kamarák alakultak, melyeket a Párizsi Kereskedelmi Tanács felügyelt.

Az 1807-ben kiadott kereskedelmi kódex – Code de Commerce – a gazdasági életet érintő jogszabályok közül a legjelentősebbnek mondható. Ebben rendelkezések találhatók a tőzsde és a pénzügyi ügyletekről, továbbá rendelkezéseket tartalmaz a kereskedelmi bíróságokról. A kódex a kereskedelmi társaságok két fő formáját ismeri és szabályozza, nevezetesen a részvénytársaságot és a betéti társaságot. A részvénytársaság működéséhez a kormányzat jóváhagyására volt szükség.

A kódex részletesen foglalkozik a csődeljárással, a csődbe jutott személy előzetes fogvatartásának szabályozásával. A csődeljáráshoz tartozóan a csődbe jutott személyre irányuló kereset 1838-ig maradt fenn.

„A napóleoni kodifikáció megteremtette azokat a jogintézményeket, melyek megfelelő alapot biztosítottak a francia tőkés fejlődés számára. A napóleoni kódexek, természetesen módosításokkal, a mai napig érvényben vannak.” [Horváth, 1994. 294. old.]

A gazdasági életet érintő jogi szabályozás korszerűsítését a tőkés termelés kibontakozása tette szükségessé. A kereskedelmi törvénykönyv korszerűsítésére is sor került, melynek keretében újra szabályozták a csődeljárást, a kereskedelmi társaságok jogállását és a váltójogot. Lehetőséget kaptak a külföldi befektetők, a belföldi vállalkozók társaságalapítási szabályait is enyhítették.

„A társasági jog egyszerűsítése látható az 1893. évi szabályozásban, mely az összes társaságot „kereskedelmi” jellegűnek nyilvánítja, ezt követte az 1913. évi jogi rendezés. Ez a jogszabály a társaságok közgyűlésének jogkörét bővítette, így a társaság alapító statútumának változtatását biztosította számára.” [Horváth, 1994. 436. old.]

2.2.3. Német-osztrák jogtörténet

A német birodalomra a földrajzi széttagoltság volt a jellemző. Ez a széttagoltság a jogrendszerben is tapasztalható volt. A szokásjogi eredetű normák nem váltak e térségben írott joggá.

A német jogfejlődés számára meghatározó volt a több száz kéziratos példányban fennmaradt különböző „tükrök”, melyek közül a szász tükrő számított a legfontosabbnak.

„A XVI. századtól kezdve, összefoglaló, egész jogterületeket érintő, nagy terjedelmű, jól szerkesztett törvénykönyvek jelentek meg, ezek a kodifikáció első termékei a birodalomnak.” [Horváth, 1994. 137. old.]

A Német-római Birodalom megszűnése után a francia befolyás jellemezte a jogrendszert, az uralmuk alá került területeken. 1806-ban alakult meg a Rajnai Szövetség, melynek 39 német állam lett a tagja. Ez a szövetség a francia császárság bukásával megszűnt.

A Német Szövetség megalapítása a térség államigazgatásának kezelésére történt, a tagállamok a szuverén fejedelmek és egykori birodalmi városok voltak. Szervei nem rendelkeztek kiterjedt hatáskörrel. A tanácskozásokat az osztrák császár vezette, az érdemi döntések itt dőltek el.

A frankfurti kísérlet a német egység megteremtésére nem hozott sikert. A német-osztrák térségben a XIX. században a modern jogrendszer megteremtése, a jogi normák jelentős növekedését eredményezte. Az írott jog, a törvények és rendeletek a szokásjogot háttérbe szorították. A jogbiztonságra megteremtéséhez erre szükség is volt. Az alaposan előkészített törvénykönyvek a jogrendszer meghatározó alapjai lettek.

„A német-osztrák kodifikáció számos olyan produktumot tudott felmutatni, amely nemzetközi elismerésre talált, és sok külföldi jogrendszer recipiálta saját jogának modernizációja során.” [Horváth, 1994. 315. old.]

Az egyesülő és dinamikus gazdasági fejlődésben lévő német térség lett a kereskedelmi jog alkotás központja. Megszületett az Általános Német Váltórendtartás, az Általános Német Kereskedelmi Törvénykönyv. Ezt követően megjelent a korlátolt felelősségű társaságokat szabályozó törvény, a csekk törvény és a tőzsdetörvény. Kisadásra került a „kisembereket összefogó” jogi személyként megjelenő szövetkezeti törvény. Ez különböző időpontokban lépett hatályba a birodalomban és az Észak-német Szövetségben.

A liberális gazdasági felfogás szerint, a piacnak saját magát kell szabályoznia a kereslet és kínálat viszonyában. Ezáltal erre vonatkozóan nem volt szabályozás. A durva visszaélések miatt később a tisztességtelen verseny elleni törvény megalkotásával szabályozásra került.

„A német jog egységesítésének államjogi feltételei 1866-ban jöttek létre. A gazdaság fejlődését elősegítő birodalmi jogforrások közül az 1869-ben életbe lépő ipartörvény volt a legfontosabb. [Horváth, 1994. 441. old.]

Az ipartörvény biztosította a vállalkozás szabadságát, lehetőséget adott vállalatalapításra. Megszületett a kereskedelmi társaságokról szóló szabályozás, amely rendezte a gazdasági szféra területén működő jogi személyek belső jogviszonyait, és egyben külső kapcsolatait is.

A császári Németország legjelentősebb szabályokat tartalmazó műve a Polgári Törvénykönyv volt (BGB). A BGB megalkotása a gyorsan fejlődő gazdaság, de a civiljogi szabályozás hiánya miatt is szükséges volt. A kódex öt részre tagolódik. A szabályokban a germán tradíciókon túl a római jog hatásai is érvényesültek. A kódex napjainkig hatályban van, különböző kiegészítésekkel.

A császárság összeomlása után 1919 elején az Alkotmányozó Nemzetgyűlés elfogadta a köztársaság alaptörvényét, mely Európa legdemokratikusabb alkotmánya volt.

2.2.4. Magyar jogtörténet

2.2.4.1. Jogtörténeti visszatekintés

Az ősi jog fejlődésének szakaszában az emberi csoportok a természeti kiszolgáltatottságának állapotában éltek. A kialakult gyakorlat és a szokásjog volt a jellemző a törzsi, nemzetiségi csoportokra. A magyar jogra mind a bizánci, mind a római jog hatással volt, továbbá a kánonjog is jelentős befolyást gyakorolt.

„A szokásjogi szabályok kialakulása és továbbfejlődése szempontjából különbséget kell tenni, az un. népi eredetű szokásjog és a bírósági gyakorlat által kialakított szokás között.” A XV. században különféle jogkönyvekben, gyűjteményekben összegezték a szokásjogot. [Mezey, 2007. 30. old.]

Az írásos formában történő megjelentetésre azért is szükség volt, mivel az igazságszolgáltatás menetét hátráltatta, hogy különböző jogszabályokra hivatkoztak a peres ügyekben a felek.

II. Ulászló megbízatásából Werbőczy István gyűjtötte össze a törvényi jog, a gyakorlaton alapuló szokásjog és a királyi kiváltságlevelekben, megyei törvényszékeken és országos bíróságok gyakorlata alapján a joganyagot, mely a „Nemes Magyarország szokásjogának Hármaskönyve” címet viselte. Kihirdetése elmaradt, de a bíróságok alkalmazni kezdték.

1550-ben I. Ferdinánd átdolgoztatta a Hármaskönyvet. 1553-ban készült el a Négyeskönyv, de elfogadására nem került sor, mivel a magyar alkotmánnyal ellentétes részekkel került volna kiegészítésre.

1768-ban Mária Terézia kezdeményezésére döntvénygyűjteményt (Platum Tabulare) állítottak össze, melynek alkalmazás kötelező volt a bíróságok számára. A Platum Tabulare főként büntetőjogra vonatkozó szabályozást tartalmazott. 1860/61-es években a Hétszemélyes tábla bírának felülvizsgálata alapján készült Ideiglenes Törvényszéki szabályok sem emelkedtek törvényerőre.

„Meg kell említeni, hogy a XVIII-XIX. század gazdasági fejlődése a kereskedelmi jog kialakulására is jelentős mértékben hatott. Ennek lesz egyik látványos jele, hogy 1840-

ben megszületnek az első kereskedelmi jog körébe tartozó törvényeink.” A kereskedelmi jog nem egy foglalkozás jogát, hanem a gyáriparra, fuvarozásra, tőzsdére, értékpapírokra vonatkozó szabályokat foglalta magába. Az 1840. évi törvényhozás egy egységes kódex helyett, külön törvényekbe foglalta az eltérő területekre vonatkozó szabályokat. [Mezey, 2007. 96. old.]

A gazdasági fejlődés miatt, rövid időn belül a törvény korszerűsítése vált szükségessé. Apáthy István kapta a megbízatást, hogy a német kódex alapján készítse el az új magyar kereskedelmi törvényt. Ez természetesen nem az önálló ötletek hiánya, hanem inkább a kereskedelmi jog nemzetközisége miatt történt. Valójában a megfelelő mintát kellett kikeresni. Az angol kereskedelmi jog erre a célra nem volt alkalmas, elsősorban eltérő jogfejlődése, sajátos precedensrendszere miatt, és azért sem, mivel sokkal fejlettebb gazdasági-társadalmi viszonyok között alkották. Magyarország számára szintén nem volt megfelelő modell, a francia Code Civil sem.

A magyar viszonyoknak - minden szempontból - a német kereskedelmi törvény felelt meg a leginkább. A fejlettebb viszonyok között létrejött német kereskedelmi törvény átvételét a modernizációra való sajátos törekvés is indokolta. 1867 után a magyar igazságügyi politika a legfejlettebb országokhoz való felzárkózás érdekében a gazdasági fejlesztését s modern nyugati jogintézmények átvételével is igyekezett elősegíteni. A jogszabályokkal nem csak a gazdaság fejlődése útjában lévő akadályokat akarták eltüntetni, hanem olyan jogszabályokat is igyekeztek alkotni, amelyek jelentősen ösztönzik a gazdasági növekedést.

Az Apáthy által elkészített törvényjavaslatot 1875 május 16-án törvénybe iktatták. A kereskedelmi jognak Magyarországon jelentős befolyása volt a jogélet fejlesztésére, a bírói gyakorlat kialakítására.

2.2.4.2. A csődeljárás története

„A csődjog a középkor találmánya. A XIII. században az itáliai városállamokban alakult ki, amikor egyértelművé vált, hogy a kereskedelmi csődökre nem megfelelőek a római

jogi szabályok. A mai modern csődjog sok alapvető tételét már felismerték. Csődeljárás a fizetések beszüntetése miatt indulhatott.” [Mezey, 2007. 212. old.]

A keresztény humanizmus hatására csökkentették a fizetésektelen adóssal szemben alkalmazott különböző tortúrákat, pl. halál, testi fenyítés, de a csődbe jutottakat továbbra is teljes jog és becsületvesztéssel sújtották.

Magyarországon a XVIII. századig a csődök rendezése a szokásjogon alapult. A bíróságok – nem lévén egységes szabályozás – az osztrák tartományok csődeljárását alkalmazták.

Figyelemre méltó, hogy ismerték az adósrabszolgaságot (Werbőczy – Hármaskönyv II. rész 68. cikk – III. rész 28. cikk). Különösen érdekes, hogy a szabadságharc után a Bach-korszakban (1852.) bevezetett polgári perrendtartás fenntartotta az adósok börtönét.

Az első törvények 1723-ból valók, a XII. tv. a csődre vonatkozóan büntető rendelkezéseket tartalmazott, nevezetesen azokról, akik hamis okiratok készítésével, kárt tesznek valakinek a vagyonában. Ebben az időben az ipar, kereskedelem, hitel alig volt, a földbirtok meg volt kötve, így csőd alig fordult elő.

II. József császár (1786.) kiterjesztette az osztrák tartományok számára alkotott csődrendtartást Magyarországra is, de a király halálakor (1790.) ezt visszavonták. 1807-ben az országgyűlés (XII. tv.) a csalárd bukások növekvő száma miatt a hamis bukottak büntetéséről rendelkezett.

1808-ban a Hétszemélyes Tábla konkrét ügyekben kimondott néhány elvet, köztük az aránylagos kielégítés elvét, amelyet a bírósági gyakorlat követett.

„A csődeljárás hazai szabályozásának története a XIX. század közepéig nyúlik vissza. A csődületről szóló 1840. évi XXII. törvénycikknek még nem sikerült egységes rendszert teremtenie, jóllehet a fejlettebb európai csődjogok elemeiből építkezhetett.” A korábbi szabályozatlansághoz képest ez óriási eredménynek számított. [Kengyel, 2006. 546. old.]

1844-ben a VII. tv. néhány rendelkezést módosított. A módosítás a bíróságokat, a bírói eljárás költségeinek fedezését, valamint a honi nagy vétkes csőd büntetőjogi szabályozását érintette.

Az abszolutizmus idején 1853. szeptember 1-jén bevezették Magyarországon az ideiglenes csődrendtartást. Feltétlenül említést érdemel, hogy ezek a törvények már úgy rendelkeztek, hogy a csődhirdetményt a hivatalos magyar hírlapban, a törvényszéken és a börzén is közzé kellett tenni.

Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok IV. fejezete kevés módosítással a korábbi törvénycikkek rendelkezéseit állította vissza.

1867-ben megtörtént a kiegyezés, ezt követően évtizedes mulasztások pótlására került sor az 1875. évre megalkotott Kereskedelmi törvénnyel, majd 1878-ban megjelent Büntető törvénykönyvvel.

A szabályozásban az 1881. évi XVII. törvénycikk megjelenése hozott igazán nagy előrelépést. A csődeljárás, mint nem peres eljárás a törvényszék hatáskörébe tartozott. Az eljárás a csődnyitással indult, majd az adós vagyonának zár alá vétele és leltározása történt, ezt követte a hitelezők igénybejelentése.

A bejelentésre határidőt írtak ki, majd ezt követően 30 napon belül felszámolási tárgyalást tartottak, melyet csődbiztos vezetett. A csődbiztos egyezség megkötésére törekedett. A csődvagyont a hitelezők értékesítették, a felszámolási határnap után.

Az eljárás két módon fejeződhetett be:

- a csőd megszüntetésével,
- az adós vagyonának leosztása esetén a csőd befejezésével.

A 1881. évi XVII. törvénycikk XX. századi módosításai az eljárás gyorsítását és egyszerűsítését kívánták szolgálni. Ekkor került bevezetésre a csődön kívüli kényszer egyezség és kényszerfelszámolás intézménye.

A csődön kívüli kényszer egyezség lényege az volt, hogy a gazdasági halált jelentő csőd helyett lehetővé tette, hogy a fizetéseképtelen adós a hitelezők érdekében gazdasági

tevékenységét továbbra is folytassa és így a felszámolás, elkerülhető legyen. A hitelezők elengedték a tartozások egy részét, ez azért volt kedvező számukra, mert azonnali felszámolás esetén még ennyihez sem jutottak volna hozzá. Azért volt kényszeregyezés, mert a hitelezők többségi határozatának a kisebbség is köteles volt alávetni magát.

„Kényszerfelszámolásra akkor került sor, ha a vállalkozás nem érdemelte meg ugyan a további fenntartását, de a vállalkozót nem lett volna igazságos végleg eltávolítani az üzleti életből. Ekkor csak az illető vállalatot likvidálták.” [Mezey, 2007. 214. old.]

A II. világháború utáni időszakban nem volt szükség csődjogra és csődeljárásra, hiszen a gazdaság akkori működését központilag szabályozták. A veszteségesen működő állami vállalatok és szövetkezetek veszteségeit, tartozásait államigazgatási úton rendezték.

Az 1968. utáni időszakban került sor a gazdálkodó szervezetek veszteségeinek jogszabályi keretek közötti rendezésére. Ebben az időszakban jelentek meg a szanálásra, felszámolásra vonatkozó miniszteri rendeletek.

Elmondható erről az időszakról, hogy minden szanálás „sikeres” volt, mivel egyetlen állami vállalat felszámolására sem került sor. A szanálást úgy oldották meg, hogy a teljesen menthetetlen cégeket, más állami vállalattal vonták össze.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetése után bizonyos mértékben változott a helyzet. A szövetkezetek és a gazdasági társulások felszámolását a 20/1978. (IX.5.) PM rendelet, a vállalatok felszámolását a 37/1978. (XII.23.) PM rendelet szabályozta. Mindkét rendelet államigazgatási szerv hatáskörébe utalta a felszámolási eljárást.

A nyolcvanas években a fokozódó gazdasági nehézségek miatt szükségessé vált egy új szabályozás kidolgozása. A hitelezők védelme sem volt megoldott, hiszen nem volt lehetőségük arra, hogy jogi úton érvényesítsék érdekeiket. Előrelépést jelentett az 1986. évi 11. törvényerejű rendelet, mely már az üzleti érdekeket helyezte előtérbe.

A rendszerváltás utáni időszakban óriási változások mentek végbe a gazdasági viszonyokban. A piacgazdaság kialakulása miatt szükségessé vált olyan szabályozási rendszer, mely a hitelezők érdekérvényesítését biztosítja, továbbá megteremti a

gazdálkodó szervezet pénzügyi kötelezettségeinek érvényesítésének jogi kereteit és a fizetésképtelen vállalatok kezelését.

2.2.3.3. A részvénytársaság múltbéli megjelenése

„Magyarországon a részvénytársaság a tőkeszegénység miatt különös jelentőségre tett szert. A részvények biztosítása kifejezetten a szükséges tőke összegyűjtése érdekében történt. Az első jelentős részvénytársaságokat Széchenyi István alapította. A Lánchíd Részvénytársaság elfogadásakor először szerepelt a magyar Corpus Jurisban a részvénytársaság szó (1836:26. tc.). Az 1839. évben létrehozott Pesti Hengermalom rt. az első igazi modern részvénytársaság volt hazánkban.” [Mezey, 2007. 203. old.]

A kereskedelmi vállalkozások megjelenésére a jogszabályok modernizálásával is reagálni kellett. Ennek eredményeként született meg az 1940:18. tc., mely a közkereseti és betéti társaságokra vonatkozó, valamint részvénytársaságokkal kapcsolatos első szabályozásokat tartalmazta. Ebben a törvénycikkben találhatjuk meg a részvénytársaság definícióját.

A részvénytársaságok alapítását nem kötötték állami engedélyhez, csupán az alapszabályt kellett bemutatni a Helytartótanácsnál. Bemutatóra szóló részvények kibocsátását viszont a törvénycikk nem tette lehetővé. A közgyűlésen tíznél több szavazatot egyetlen tag sem adhatott le.

A részvénytársaság alapítása során az alapítók dolgozták ki a működési tervet és annak feltételeit. A részvénytársaság közgyűlésből, igazgatóságból és felügyelő bizottságból állt. A részvényesek, tulajdonosok, vagyoni, tagsági és egyéb jogokkal rendelkeztek.

Az 1867. után kezdődő „gründölási láz” időszakában a spekulációs szándék volt a jellemző. Olyan részvénytársaságokat is alapítottak, melyeknél kizárólag az alapítási nyereség és a tőzsdei játék volt a cél. Az 1873-as válságnak az egyik oka is ide vezethető vissza.

A gazdasági válság miatt is szükségessé vált a részvénytársaságok törvényi szabályozása. „Társasági jogról Magyarországon az 1875. évi Kereskedelmi Törvénykönyv óta lehet beszélni (1875. évi XXXVII. törvénycikk). A Kt. kereskedelmi társaságnak nevezi a betéti társaságot, a közkereseti társaságot, a részvénytársaságot, továbbá a szövetkezeteket, ide sorolja az alkalmi egyesülést is.” [Balásházy, 2006. 75. old.]

A Kt. betéti társaságra és a részvénytársaságra vonatkozóan is részletesen rendelkezéseket tartalmazott az alapítással és a megszűnéssel kapcsolatban. A VI. fejezetben a külföldi részvénytársaságokra is találunk rendelkezéseket.

A részvénytársaságok az I. világháborúig erőtejesen fejlődtek. Számuk kb. 3500 volt. A hazai és a külföldi tőke bevonásával mód nyílt az üzemek korszerűsítésére és bővítésére is. A részvénytársaságok nagyvállalatokká váltak és terjeszkedtek.

A részvényesek két csoportját különböztethetjük meg ebben az időszakban. A kisszámú állandó, nagy részvényesek és a tömeget jelentő kisméretű részvényesek csoportját. Az utóbbiak a társaságok életébe nem tudtak, illetve nem is akartak beleszólni.

Miután elvált a vezetés a tőketulajdontól, a vezetők a vállalatok egészének az érdekeit képviselhették, ideértve a nagy létszámú állandó alkalmazottak érdekeit is. Megjegyezendő, hogy az állam is a nagyvállalatok zavartalan működését szorgalmazta.

„A részvénytársaság legfontosabb jellemzője, hogy az előre meghatározott tőkéje (alaptőke) egyenlő részösszegekre oszlott, amelyeket értékpapír tanúsít és melyeknek az értékét a részvényesek szolgáltatták be a társaságnak. A társaság kötelezettségeiért a társaság felelt.” A részvények átadással is átruházhatók voltak. A tőkeszerzés nagyon egyszerű volt, de spekulációra is igen nagy lehetőség adódott. [Mezey, 2007. 205. old.]

A részvényesek legfontosabb jogai az osztalékhoz és a likviditási hányadhoz való jog volt. Megillették társasági jogok is, mely a közgyűlésen való részvételt, szavazati és választójogot jelentette, továbbá a társaság működésének az ellenőrzését is magába foglalta.

„Az 1930. évi V. törvény a korlátolt felelősségű társaságot is felvette a kereskedelmi társaságok közé. A kereskedelmi társaságok jogának modernizálására Kuncz Ödön professzor vezetésével történtek kísérletek, készültek törvénytervezetek, ezek elfogadására nem került sor.” [Balásházy, 2006. 75. old.]

A II. világháború utáni időszakban a kereskedelmi társaságok joga fokozatosan eltűnt, annak ellenére, hogy a vonatkozó szabályozás nem került hatályon kívül helyezésre, de a gyakorlatban nem volt hol alkalmazni.

A szocialista államosítás keretében szovjet mintára, nem a társasági részesedések kerültek államosításra, hanem maga a vállalat, így elvesztette kereskedelmi társasági jellegét.

Az 1968-as gazdaságirányítási reformhoz kapcsolódóan a szocialista piacgazdasági kísérlet keretében újjáéledt Magyarországon a társasági jog, a kornak megfelelően ideológiailag átformálva, „társulási jogként”.

A következő években bizonyos mértékig feléledt a Kereskedelmi Törvénykönyv kereskedelmi társasági formái is, de a részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társasági formát főleg külkereskedelmi ügynöki vállalatok vehették fel. Szabályozásuk rendeletekkel történt.

A hetvenes évek elején lehetőség volt nyugati vállalatokkal való, magyar székhelyű társaságok alapítására, mely rt., vagy kft. formájában alakulhatott meg. Fontos momentum, hogy ezek alapítása csak kormányengedéllyel valósulhatott meg.

A nyolcvanas évek végére tehető a nagy fordulópontra, amikor megszűnt az egyedi társaság engedélyezési rendszer és törvényi szabályok alapján szabaddá vált a társaság alapítás. Az 1988-as Gt. rendszerváltoztató törvénynek minősíthető. A kilencvenes évek közepén alakult ki az a kodifikációs szemlélet, hogy az „apró” módosítások helyett, a gazdasági törvényt hat-nyolc évenként kell intézményesen felülvizsgálni. A felülvizsgálatot az Európai Unió irányelveihez való alkalmazkodás és a más jogterületekkel való kollíziók kiküszöbölése indokolja.

Hazánkban jelenleg kb. 4000 részvénytársaság működik. Ez a viszonylag magas szám abból adódik, hogy a privatizáció során az állami vállalatok nagy része részvénytársasággá alakult át.

3. Hatályos jogszabályok

3.1. A Magyar Köztársaság Alkotmánya

Az Alkotmány egy adott ország állami berendezkedésének legfontosabb – és alapvetően meghatározó – államszervezeti intézményei és ezek működési szabályait, az állampolgárok állampolgári és emberi jogait rendszerezett formában összefoglaló törvény, amelyet a benne foglalt szabályok jelentősége, ezek megtartásának, megváltoztathatatlanságának különleges garanciái a többi törvény fölé emeli.

A Magyar Köztársaság Alkotmánya jelenleg az 1949. évi XX. törvény, az alkotmányjog legfőbb forrása. Az Alkotmány alaptörvény. Minden más törvény és alacsonyabb szintű jogszabály céljában, rendelkezésében az Alkotmányhoz igazodik.

Az Alkotmány az egész jogrendszert áthatja, az államszervezet és a jogrendszer kiépítése az Alkotmányban rögzített szabályoknak megfelelően történik.

Az 1949. évi XX. tv. 9. § kimondja:

(1) „Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.

11. § Az állam tulajdonában álló vállalatok és gazdálkodó szervezetek a törvényben meghatározott módon és felelősséggel önállóan gazdálkodnak.”

3.2. Polgári törvénykönyv

Fontos hatályos jogszabály a Polgári törvénykönyv, az 1959. évi IV. törvény.

A törvény célja:

1. § (1) „Ez a törvény az állampolgárok, valamint az állami, önkormányzati, gazdasági és társadalmi szervezetek, továbbá más személyek vagyoni és egyes személyi viszonyait szabályozza. Az e viszonyokat szabályozó más jogszabályokat – ha eltérően nem rendelkeznek – e törvénnyel összhangban, e törvény rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni.

(2) A törvény rendelkezéseit a Magyar Köztársaság gazdasági és társadalmi rendjével összhangban kell értelmezni.”

A Ptk. V. és VI. fejezete tartalmazza a jogi személy létrejöttére és megszűnésére vonatkozó szabályozást, továbbá a jogi személyek egyes fajtáira, pl. a jogi személyiségű gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezéseket.

3.3. Polgári perrendtartás

A csődeljárást és a felszámolási eljárást a csődtörvény nem peres eljárásként szabályozza. A Cstv. által külön szabályozott eljárási kérdésekre a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az általános szabály alól néhány kivétel az alábbi:

Csődeljárásban nincs helye felfüggesztésnek, csak abban az esetben, ha büntetőeljárás van folyamatban. Továbbá félbeszakadás és szünetelés nincs a csődeljárás során.

Felszámolási eljárásban félbeszakadásnak nincs helye.

„Nincs helye felülvizsgálati kérelemnek a felszámolást elrendelő, illetve a felszámolási eljárás befejezéséről hozott végzés ellen.” [Kengyel, 2006. 550. old.]

3.4. A Gazdasági törvény és a Cégtörvény

A világon jelenleg két nagy társasági jogrendszer érvényesül. Az angol-amerikai és a kontinentális német társasági jog, melybe a magyar társasági jog is tartozik.

Az angol-amerikai jogrendszer főbb jellemzői az erősen megosztott tulajdonosi szerkezet, meghatározó tulajdonok hiánya, nagyon sok társasági tagra, modellezett szabályozás.

„Nagyon csekély társasági formaválaszték. Lényegében egy társasági forma van, a részvénytársaság. A nyilvánosan működő rt. a vezető társasági alakzat.

A német társasági jog legfontosabb jellemzői:

„A társaságok jelentős részénél vannak meghatározó tulajdonosok. Széleskörű társasági formaválaszték. A társasági jog viszonylag elkülönül a tőkepiac jogától.” [Balásházy, 2006. 74. old.]

A hatályos magyar társasági jog alaptörvénye a 2006. évi IV. törvény (Gt.) 2006. június 1-én lépett hatályba, a 2006. évi V. törvénnyel együtt (Ctv.), mely a bírósági cégeljárásról, illetve a cégnyilvántartásról szól.

A Gt. és a Ctv. átdolgozása során fő törekvése volt a jogalkotónak a cégalapítás feltételrendszerének egyszerűsítése.

A társasági jog szorosan összefügg a Ctv-ben szabályozott cégjoggal. A cég olyan jogalany, mely a cégnyilvántartásba való bejegyzéssel üzletszerű gazdálkodó tevékenység folytatása céljából jön létre. A cégek köre sokkal tágabb, mint a gazdasági társaságoké.

A cégnyilvánosság alapvető kereskedelmi jogi elv, amely a cégjegyzékre és a cégiratokra egyaránt vonatkozik. A 2006. évi cégtörvény nagy jelentőséget tulajdonít az elektronikus cégeljárásnak, a nyilvánosság az elektronikus okiratokra is vonatkozik.

A cégtörvény 2006. évi újra kodifikálása során a végelszámolás szabályai – a szakértők véleménye szerint helyesen – a cégtörvényben kerültek szabályozásra.

Az Igazságügyi Minisztérium 2003-ban kezdte el az e-cégeljárás bevezetését szolgáló beruházást, melynek eredményeként a cégbíróságok a 2005. január 1-je után alapításra kerülő kft. és rt. papíron benyújtott cégadatait elektronikus adathordozón is rögzítik.

Az informatikai fejlesztés megteremtette a lehetőséget valamennyi gazdasági társasági forma esetén, hogy a cég a cégbejegyzési, változásbejegyzési kérelmét elektronikus úton is megküldhesse, a cégbíróság az érintett cégeket elektronikus úton jegyezze be és vezesse nyilvántartásukat.

A fejlesztésnek köszönhető, hogy megteremtette az alapját az új cégtörvényben rögzített eljárási határidők csökkentésének.

Az új Ctv. jogi korszerűsítéseket is tartalmaz. A törvény kimondja, hogy a cégbíróság csak olyan irat csatolását kérheti, melynek szükségességét a törvény alapján a bejegyzést kérő is tételesen ellenőrizhet. Ennek következtében, várhatóan csökken a hiánypótlásra visszaadott ügyek száma.

Lehetőség van az előzetes cégnév foglalásra, továbbá az eljárási illeték és a költségterítés elektronikus úton történő megfizetésére.

A reform egyik legfontosabb újítása az egyszerűsített eljárás bevezetése, melynek lényege, hogy a cégbíróság két munkanapon belül elbírálja a benyújtott kérelmet. Ezt az eljárási formát a betéti társaságok, a közkereseti társaságok és a korlátolt felelősségű társaságok vehetik igénybe, a szerződésminta felhasználásával.

A nagy számban megjelenő új cégek alapítása szükségessé tette egy rugalmas és gyors bejegyzési eljárás létrehozását. A számítógép útján történő feldolgozás és nyilvántartás biztos alapokat ad ehhez. Az elektronikus cégbejegyzés mindenki számára biztosítja a cégszolgáltatások nyilvánosságát, továbbá jelentősen csökkenti a cégbíróságok munkaterhét.

Az új cégtörvény megalkotása egy korszerű cégalapítási és cégnyilvántartási rendszert eredményezett.

A Gazdasági törvény tárgyi hatálya az üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására alakuló társaságokra terjed ki. Kivételt képez, hogy a gazdasági törvény lehetővé teszi olyan gazdasági társaság alapítását is, melynek tevékenysége nem nyereségszerzésre irányul, így létrejöhet nonprofit gazdasági társaság.

A Gt. a Magyarország területén székhellyel rendelkező gazdasági társaságokra vonatkozóan tartalmaz szabályokat. Nevezetesen, olyan gazdasági társaságokra, melyeket a magyar cégeljárási jog alapján, a magyar cégbíróságok által vezetett cégjegyzékbe jegyezték be.

Abban az esetben, ha magyar vállalat alapít társaságot külföldön, vagy külföldi székhelyű társaság tagja lesz, akkor annak az országnak a társasági joga lesz az irányadó, ahol a székhely működik.

A magyar társasági jog szabályai vonatkoznak a belföldi és külföldi természetes és jogi személyekre egyaránt, aki magyar társaság alapítója vagy annak tagja.

A gazdasági törvény szabályai alapján alapítható a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.

A társaságoknak, függetlenül attól, hogy jogi személy-e vagy sem, cégnevük van, mely alatt jogot és kötelezettségeket vállalhatnak, szerződéseket köthetnek, tulajdont szerezhetnek, perelhetők és pert indíthatnak.

A gazdasági társaságok alapítása általában szabad, tevékenységi körét szabadon választhatja meg, de egy főtevékenységet mindenképpen meg kell határoznia.

Gazdasági társaság alapítása társasági szerződés, alapító okirat, alapszabály megkötésével kezdődik. Ezen alapító okiratok kötelezően tartalmazzák a törvény által meghatározott normákat, de tartalmazhatnak úgynevezett „többletrendelkezést”, amennyiben nem áll ellentétben a társasági jog szabályaival.

A gazdasági társaság létszakaszait a Gt. az alábbi szakaszokra bontja:

- alapítás,
- a társasági szerződés módosítása,
- a társaság működési forma változtatása, átalakulása,
- a társaságok egyesülése,
- a társaságok szétválása,
- a társaság jogutód nélküli megszűnése.

A dolgozat témájából adódóan a „jogutód nélküli megszűnés” kerül részletezésre. A jogutód nélküli megszűnés teljes megszűnést jelent.

A jogutód nélküli megszűnésnek négy nagy esetköre van:

- cégbírósi érdemi döntés alapján megszűnik,
- a társaságot a tagok, a legfőbb szerv határozata alapján végelszámolással megszüntetik, illetve a tagok a társasági szerződés alapján határozott időre hozták létre a társaságot, és az letelt,

- a bíróság felszámolás elrendelő végzést hozott,
- törvényben meghatározott speciális okból.

A cégbíróság két esetben dönt a társaság megszűnéséről. Törvénysértés esetén, törvényességi felügyeleti eljárás eredményeként a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja a gazdasági társaságot. A cégbíróság folytatja le a végelszámolást, kényszer-végelszámolást. A második eset, amikor a cégbíróság nem működő fantomcéget hivatalból törli a cégjegyzékből. Amennyiben a gazdasági társaságnak tartozásai vannak, le kell folytatni a felszámolási eljárást.

Hazánkban a gazdasági viszonyok gyors változása és az Európai Unió irányelveivel összefüggő jogharmonizációs feladatok elvégzése miatt, nagy szükség volt a jogi szabályozás reformjára. Az utóbbi években, Európa országaiban jelentős társasági jogi reformok mentek végbe, illetve jelenleg is folyamatosan zajlanak. A gazdasági versenyben, a piaci követelmények érvényesülését akadályozó szabályok gátolják az alkalmazókat.

Az új gazdasági törvény a legjelentősebb változásokat a részvénytársaságok tekintetében hozta. A részvénytársaság a nagyvállalatok társasági formája, klasszikus tőkeegyesítő forma, melyre az anonimitás és a személytelenség a jellemző. A befektetett tőke értékpapír formájában kibocsátott részvény.

Az ésszerű hitelezővédelem szempontjából, új szabályként jelenik meg a társasági könyvvizsgáló ellenőrzésére létrehozandó audit bizottság. A Gt. szabályozása alapján a nyilvánosan működő részvénytársaság esetében háromtagú audit bizottságot kell létrehozni, tagjait a közgyűlés, az igazgatóság, vagy a felügyelő bizottság tagjai közül kell megválasztani. A hitelezők védelmét szolgálja továbbá, a gazdasági társaság vezető tisztségviselő felelősségével szembeni törvényi elvárás.

Az új Gt. már nem csak a részvénytársaságok esetében, hanem a kft. esetében is lehetővé teszi, hogy a jegyzett tőke kizárólag apportként kerüljön teljesítésre.

A Gt. szabályainak változásai közül kiemelkedően fontos a döntési autonómiát javító változások. Például a törvény a társaság egyedüli tagjának (részvényesének) belátására

bízza, hogy egy egyszemélyes gazdasági társaság, további egyszemélyes társaságot alapítson. A tagok, részvényesek határozhatnak hatáskörük egy részének átruházásáról. Az Gt. módot ad arra, hogy nem minden esetben szükséges a közgyűlés összehívása, nevezetesen a társasági szerződés módosítását az ügyvezetés is megteheti.

Az Gt. a kevés részvényesekből álló zártkörű részvénytársaság esetében engedi a közgyűlésen kívüli döntéshozatali szabályokat, hiszen ez gyorsabb, rugalmasabb és olcsóbb eljárás, mint a hagyományos.

A részvénytársaságokra vonatkozó joganyag felülvizsgálata során különösen nagy figyelmet kapott a zártkörűen és nyilvánosan működő részvénytársaság szabályozása, elválasztása és új szabályok kidolgozása.

A zártkörűen és nyilvánosan működő részvénytársaságok eltérő sajátosságai sokkal egyértelműbb, mint a korábbi szabályozásban volt.

Az új szabályozás nagyobb szabadságot biztosít a zrt. részvényeseinek az egyes részvényosztályok kialakítását illetően. Lehetővé vált a vezető tisztségviselő vagy felügyelő bizottsági tag kijelölésére jogosító elsőbbségi részvény kibocsátására.

A nyilvánosan működő részvénytársaság esetén nincs mód szavazatelsőbbbségi részvény kibocsátására.

A zrt.-t illetően a részvényesek nagyrészt maguk alakítják ki a szervezetre vonatkozó szabályokat, ők dönthetnek arról, hogy a hagyományos igazgatóság-felügyelő bizottság modell mellett döntenek, vagy vezérigazgató legyen az egyetlen választott tisztségviselő.

A felügyelő bizottság feladata az ügyvezetés munkájának ellenőrzése a részvényesek megbízásából. A zrt. esetén a részvényesek képesek felmérni, hogy szükséges-e felügyelő bizottság működtetése.

A nyrt. ügyvezetésére vonatkozó szabályok is megengedik, hogy az alapszabályban döntsenek arról, hogy melyik modellt válasszák, de a nyrt. számára kötelező az audit bizottság választása.

Különbség és új szabály, hogy a zrt. tagjainak lehetősége van közgyűlés tartása nélküli írásbeli döntéshozatalra, míg a nyrt. számára a döntéshozatalnak ezt a módját nem engedi a törvény.

Megjegyzem, hogy egy több ezer részvényest számláló társaságnál erre nem is lenne lehetőség. Ellenben mód van konferencia közgyűlés rendezésére, ahol a részvényesek az informatika segítségével vehetnek részt a munkában.

A törvényben meghatározott jogokat a zrt. azon részvényesei gyakorolhatják, akik a szavazatok legalább 5 %-val rendelkeznek.

A nyrt. részvényesei, értékpapír tulajdonos befektetői közül bizonyos dolgokban már az 1 %-os szavazattal rendelkezők is tehetnek javaslatot. Például a közgyűlés napirendjének kiegészítésére, illetve független szakértő felkérésére.

3.4.1. A végelszámolás

A végelszámolási eljárás a gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszüntetésére irányuló eljárás. A gazdálkodó szervezetet végelszámolással megszüntetni csak akkor lehet, ha fizetőképes. A fizetőképesség e vonatkozásban azt jelenti, hogy a tevékenységét megszüntető gazdálkodó szervezet a vagyonának piaci értékéből valamennyi hitelezőjének jogos követelését ki tudja egyenlíteni.

A végelszámolás körébe tartozik a gazdálkodó szervezet minden vagyona, amellyel a végelszámolás kezdő időpontjában rendelkezik, továbbá az a vagyon, amelyet ezt követően az eljárás időtartama alatt szerez.

A végelszámolási eljárásban hitelező mindenki, akinek a gazdálkodó szervezettel szemben pénz, vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van. A gazdálkodó szervezet hitelezői a követeléseiket a végelszámolás elrendelésének közzétételét követő 40 napon belül jelentik be a végelszámolónak. Ha a végelszámoló a követelést vitatja, erről a kézhezvételtől számított 45 napon belül értesíti az igény bejelentőjét.

A végelszámolási eljárás az adós székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság keretében működő cégbíróságának hatáskörébe tartozó nem peres eljárás.

A gazdálkodó szervezet végelszámolási eljárással történő megszüntetésére a gazdálkodó szervezet legfőbb szerve hozhat határozatot. A határozatban rendelkezni kell a végelszámoló személyéről. Végelszámoló lehet a gazdálkodó szervezet vezetője, bármely tisztségviselője, alkalmazottja.

A végelszámolási eljárás kezdő időpontja a jogutód nélküli megszűnésről rendelkező határozatban megállapított időpont, amely nem lehet korábbi, mint e határozat kelte. A jogutód nélküli megszűnést kimondó határozatot a gazdálkodó szervezet vezetője köteles haladéktalanul, de legkésőbb 8 napon belül a cégbíróságnak megküldeni.

A cégbíróság, amennyiben a határozat megfelel a törvényességi követelményeknek, végzéssel elrendeli a végelszámolási eljárást, végzését pedig a Cégléletről közzéteszi. A cégbíróság végzésében felhívja a hitelezőket, hogy ismert követeléseiket a közzétételtől számított 40 napon belül a végelszámolónak jelentsék be.

A végelszámolás kezdő időpontját megelőző nappal a gazdálkodó szervezet életében lezárul azaz időszak, amely alatt az alapítói okiratában meghatározott tevékenységet végezte, és a végelszámolás kezdő napjával kezdetét veszi a végelszámolás lefolytatásának időtartama. A végelszámolás kezdő időpontját megelőző gazdálkodási időszak lezárásával kapcsolatos feladatokat a gazdálkodó szervezet vezetője látja el.

A végelszámolás kezdő időpontját megelőző nappal záró leltárt, tevékenységet lezáró mérleget, adóbevallást és az eredmény felosztása után zárómérleget készít, azt az adóhatóságnak, a végelszámolónak, ha az nem a gazdálkodó szervezet vezetője, a végelszámolás kezdő időpontjától számított 30 napon belül átadja.

A nem selejtezhető és titkos minősítésű iratokat iratjegyzék kíséretében, valamint az irattári anyagokat szintén átadja a végelszámolónak. A folyamatban lévő ügyekről tájékoztatja a végelszámolót. A végelszámolás megindításáról a munkavállalókat, a szakszervezeteket az üzemi tanácsot és a csődtörvényben meghatározott szerveket haladéktalanul tájékoztatja.

A végelszámolási eljárás kezdő időpontját követően az eljárás lefolytatásáért a végelszámoló felel. A végelszámolás időtartama alatt a gazdálkodó szervezet nevében jognyilatkozatot csak a végelszámoló tehet. A cég nevét „végelszámolás alatt” („v.a”) toldattal kell használni.

A végelszámoló tevékenysége során a végelszámolás kezdő időpontjától gyakorolja a munkáltatói jogokat és teljesíti a munkáltatói jogok gyakorlásával összefüggő kötelezettségeket. Tájékoztatja a végelszámolás megindításáról az illetékes adó és vámhatóságot, illetékhivatalt, a társadalombiztosítási igazgatási szervet, továbbá a gazdálkodó szervezet bankszámláit vezető valamennyi pénzintézetet.

A végelszámolás kezdő napjával a zárómérleg alapján nyitó végelszámolási mérleget készít. Jogosult a gazdálkodó szervezet által kötött szerződéseket azonnali hatállyal felmondani, vagy ha a felek egyike sem teljesített szolgáltatást, a gazdálkodó szervezet nevében a szerződéstől elállni. A lejáratától függetlenül teljesíti a gazdálkodó szervezet kötelezettségeit, behajtja követeléseit, érvényesíti igényeit, és szükség szerint értékesíti vagyonát.

A végelszámoló köteles a felszámolási eljárás megindítását kezdeményezni, ha a végelszámolás folytatása során megállapítja, hogy a végelszámolás alá vont gazdasági szervezet vagyonából, illetve annak piaci értékéből a hitelezői követeléseket teljesíteni nem lehet. A kezdeményezés jogi alapja a végelszámolás alá vont gazdasági szervezet fizetéseképtelensége.

A végelszámolás befejezésével kapcsolatban a végelszámolónak a gazdálkodó szervezet vezető testületének és a bíróságnak is vannak feladatai.

A végelszámoló a végelszámolás befejezésekor beszámolót, az utolsó üzleti évről készült beszámolóban kimutatott eredmény felosztása után végelszámolási záró mérleget, záró jelentést és vagyonfelosztási javaslatot, majd záró adóbevallást készít.

A szükséges iratanyagot megküldi az adóhatóságnak. A zárómérleget, a zárójelentést és a vagyonfelosztási javaslatot a jogutód nélküli megszűnést, kimondó határozatot hozó

testületnek jóváhagyásra bemutatja. Ha a gazdálkodó szervezetnél felügyelő bizottság vagy könyvvizsgáló működik, úgy a záró mérleget ezek jelentésével terjeszti elő.

A gazdálkodó szervezetnek a jogutód nélküli megszűnést, kimondó határozatot meghozó testülete jóváhagyja a zárómérleget és határoz a végelszámoló, illetve a vezető tisztségviselők felmentéséről. Ezt követően a végelszámoló az eljárás befejezését a cégbíróságnak bejelenti, a bejelentéshez csatolja a zárómérleget, a zárójelentést és a vagyonfelosztási javaslatot.

A cégbíróság a bejelentés alapján elrendeli a gazdálkodó szervezet törlését a cégjegyzékből.

A végelszámolási eljárásban megmaradt vagynon a hitelezők követelésének kielégítése után a tulajdonosok között felosztható vagyont értjük.

Az egyszerűsített végelszámolás arra szolgált, hogy a kis „családi vállalkozások” számára bonyolult, hosszadalmas végelszámolási rendet egyszerűsítse. A végelszámolásra rendelkezésre álló időszak 120 nap.

Ezen időszak alatt a végelszámoló végelszámolás megindításáról szóló hirdetményt a Céglőnyben közzéteszi. Amennyiben a 120 napos időszak alatt befejeződik az eljárás, akkor a végelszámoló a törlési kérelemmel együtt jelenti be a cégbíróságnak a cégjegyzéki változásokat.

Abban az esetben nem lehet egyszerűsített végelszámolást lefolytatni, ha valamely hitelező igényét vitatja, a cég ellen per van folyamatban, túllépte a megengedett határidőt, a „kétlépcsős” végelszámolásra kell áttérni.

Kényszer végelszámolásra akkor kerülhet sor, ha a bíróság felügyeleti hatáskörében eljárva a céget kötelezi a jogutód nélküli megszűnésre, a cég a végelszámolást határidőn belül nem fejezte be, továbbá a végelszámolás általános szabályaira történő átvzetést nem hajtotta végre.

A kényszer-végelszámolásra az általános végelszámolási szabályok vonatkoznak az alábbi eltérésekkel:

- a legfőbb szerv határozatát a végelszámolás elrendeléséről a cégbíróság végzése pótolja.
- A végelszámolással kapcsolatos cégjegyzéki változásokat a cégbíróság hivatalból vezeti át a cégjegyzékbe.
- Az önkéntes végelszámoláshoz képest a kényszer-végelszámolás visszafordíthatatlan.

Kényszer végelszámolás során a cég legfőbb szerve nem hozhat döntéseket a cég működtetéséről, a végelszámolási eljárás megszüntetéséről.

A kényszer végelszámolás jogerős elrendelésétől számítva egy éven belül be kell fejezni, azonban a végelszámoló kérelmére egy alkalommal hat hónappal meghosszabbítható. A jogerősen elrendelt kényszer végelszámolás során nincs helye megszüntetésnek, abban az esetben, ha át kell térni felszámolási eljárásra, nincs helye egyezségkötésnek, sem megszüntetésnek, akkor sem, ha az adós teljesített.

A végelszámoló díjazását a végelszámoló kérelmére a legfőbb szerv állapítja meg, amennyiben erre nem kerül sor, úgy ez ügyben a cégbíróság dönt.

3.4.2 Vagyონrendezési eljárás

A vagyónrendezési eljárás akkor folytatható le, ha a céget jogutód nélkül törölték a cégjegyzékből és olyan vagyontárgy került elő, mely a törölt cég tulajdonában áll így a jogi sorsa rendezetlen maradt.

A vagyónrendezési eljárás kérelemre indul. A kérelmet benyújthatja a törölt cég volt hitelezője, tagja, illetve olyan személy, akinek az eljárás lefolytatásához jogi érdeke fűződik, mivel a megjelölt vagyontárgyra követelése áll fenn.

Hivatalból kell lefolytatni az eljárást akkor, ha a nyilvántartást vezető szerv jelzi, hogy nyilvántartásában a törölt cég tulajdonosként szerepel valamely ingatlanon.

Az eljáró bíróság meghallgatja az érintetteket, a felszámolók névjegyzékéből vagyonkezelőt jelöl ki, ugyanekkor értesíti a volt hitelezőket, illetve a törölt cég korábbi tagjait, hogy tegyék meg nyilatkozatukat a tárggyal kapcsolatban.

A vagyonrendező a vagyontárgyat nyilvános pályázat vagy árverés útján értékesíti, a befolyt összeget elkülönített számlán helyezi el.

A vagyontárgy értékesítése mellőzhető abban az esetben, ha az eljárásban résztvevők azt közösen kérik és az eljárás költségeit és a vagyonrendező díjazását megfizetik.

Az értékesítésből befolyt összegből az eljárás költségeit fedezik, majd a hitelezői igényeket teljesítik vagy teljesen, vagy követeléseik arányában, továbbá a tagok közötti felosztás lehetséges részesedésük arányában.

A vagyontárgy értékesítését követően 30 napon belül a vagyonrendező vagyonfelosztási javaslatot tesz a bíróság felé. A bíróság az érintettek részére megküldi a javaslatot, akik 8 napon belül észrevételt tehetnek. A bíróság végzéssel határoz.

Amennyiben nem történt meg a vagyontárgy értékesítése, úgy a bíróság a jogosult tulajdonába illetve közös tulajdonába adja ezt. A végzésben határozni kell a vagyonrendező díjazásában, továbbá a költségek viselésében is. Amennyiben a vagyonfelosztási javaslat alapján nincs erre fedezet, úgy azt az állam viseli.

A vagyonfelosztásról szóló végzés ellen fellebbezéssel élhetnek az érintettek, az eljárás tényét a bíróság közzéteszi a Céglözlönyben.

3.5. A csődtörvény

1992. január 1-én hatályba lépett az 1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról. Ezen törvény legjelentősebb módosítása a csődeljárás újraszabályozása volt. Megszüntette az öncsődöt és a hitelezők hozzájárulásától tette függővé a moratórium megadását az adós részére.

Első, jelentősebb módosítása az 1993. évi LXXXI. tv., mely teljes egészében újra szabályozta a csődeljárást, megszüntette a kötelező öncsődöt, illetve a hitelezők hozzájárulásától tette függővé a moratórium megadását.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás, - a követendő szabályozás miatt – újra változtatásokat igényelt.

Az 1997. évi XXVII. tv. hatályba lépése a felszámolási eljárásban jelentett változást. Az Európai Unióhoz történő csatlakozásra tekintettel szintén jelentős változásokat tartalmaz a 2004. évi XXVII. tv. VIII. fejezete, amely a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló 1346/2000/EK tanácsi rendeletének alkalmazásával kapcsolatos szabályokat tartalmazza.

A gazdasági forgalom átláthatóbb működése érdekében elkészült az új „gazdasági jogi csomag”, melyben a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvénnyel és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvénnyel együtt módosultak a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény szabályai is. A legnagyobb változás az volt, hogy a végelszámolásra vonatkozó szabályozás átkerült az új cégtörvénybe.

3.5.1 A csődeljárás

„A csődeljárás olyan eljárás, amelynek során az adós – a csődegyezség megkötése érdekében fizetési haladékokat kezdeményez, illetve csődegyezség megkötésére tesz kísérletet.” [Kengyel, 2006. 547. old.]

A csődeljárás célja, hogy a gazdaságilag bajba jutott, de még megmenthető gazdasági szervezeteket még talpra állítsa. A kellő időben megindított csődeljárás, a fizetési haladék és a reorganizációs program az átmeneti fizetési nehézségekkel küzdő gazdálkodó szervezeteket megmentheti a felszámolástól.

A csődeljárás kezdő napja az, amikor a kérelem a bírósághoz beérkezett. Előfordul olyan helyzet, hogy a bírósághoz a csődeljárás kezdő napjával egyidejűleg az adó ellen

felszámolási eljárási kérelem érkezik. Ebben az esetben a bíróság a felszámolási eljárás megindítására vonatkozó kérelmet a csődeljárás jogerős befejezéséig felfüggeszti.

A csődeljárás szereplői az adós, a hitelezők és a vagyonfelügyelő.

A csődeljárás lefolytatására irányuló kérelmet a gazdálkodó szervezet vezetője nyújthatja be, a szervezet a benyújtás napján bejegyzett székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróságon. Az eljárás kezdeményezése az adós elhatározásán alapul.

Csődeljárás iránti kérelmet az adós ismételten csak akkor nyújthat be, ha a korábban benyújtott csődeljárás kezdő időpontjától számítva már eltelt két év és az adós fizetési haladékot kapott.

Az adósi pozícióba került gazdálkodó szervezetnek a csődeljárásban csak akkor van esélye pénzügyi pozíciójának helyreállítására, ha ahhoz megszerzi a hitelezőinek támogatását. A csődeljárás kimenetele szempontjából tehát meghatározó szerepe van a hitelezőknek. A csődeljárásban hitelezőnek tekintjük azt a gazdálkodó szervezeteket, amelyeknek a csődeljárás kezdő időpontjában az adóssal szemben jogerős és végrehajtható bírósági, határozaton (végrehajtható okiraton) alapuló, vagy az adós által nem vitatott, elismert, lejárt, illetve le nem járt pénz, vagy pénzben kifejezett vagyoni követelése van.

A bíróság az adós csődbejelentését először abból a szempontból vizsgálja meg, hogy az megfelel-e a törvényi követelményeknek. A csődbejelentésnek az alábbi törvényi előírásai vannak:

Be kell nyújtani azt az okiratot, amely bizonyítja, hogy a gazdálkodó szervezet legfőbb vezető szerve a csődeljárás kezdeményezésével egyetért, továbbá a gazdálkodó szervezet három hónapnál nem régebbi mérlegét, a hitelezők névsorát, a hitelek összegét, azok lejártának időpontját. Az adós nyilatkozatát arról, hogy a kérelem benyújtását megelőző két éven belül részesült-e fizetési haladékban, és a közzétételi költségtérítés befizetését igazoló okiratot.

Az adós a csődbejelentés napjával tárgyalásokat kezd a hitelezőivel, hogy azok a részére fizetési haladékot adjanak.

A hitelezők követelésik esedékessége szerinti megkülönböztetésének az eljárásban először a fizetési haladék megadásának elbírálása során van jelentősége. A hitelezők részéről az adósnak nyújtott fizetési haladékot ugyanis akkor lehet megadottnak tekinteni, ha a csődeljárás kezdő időpontjában lejárt hitelezői követelések jogosultjainak több mint a fele, a le nem járt követelések jogosultjainak több mint egynegyede késznek mutatkozik a fizetési haladékot megadni. Szükséges, hogy a fizetési haladék megadására kész hitelezők összes követelése elérje a bírósághoz benyújtott kérelemhez csatolt mérlegben szereplő összes követelés kétharmadát.

Az adós a fizetési haladék megszerzésére nyitva álló időt követő három napon belül írásban köteles bejelenteni az eljáró bíróságnak, hogy a hitelezők adtak, vagy nem adtak számára fizetési haladékot.

Az adósnak a fizetési haladék megadását vagy elutasítását tartalmazó bejelentése alapján az eljáró bíróság 15 napon belül végzéssel határoz a csődeljárás további sorsát illetően. A bírósági végzés szólhat a csődeljárás megszüntetéséről vagy a fizetési haladék megadásáról. A bíróság a csődeljárás megszüntetéséről hoz végzést, ha az adós nem kapja meg a fizetési haladék érvényességéhez szükséges hitelezői hozzájárulásokat. A bíróság végzése nehéz helyzetbe hozza az adóst, mert két éven belül újabb csődeljárást nem kezdeményezhet. Súlyosbítja az adós helyzetét, hogy a bíróság ezt követően helyt ad a csődeljárás kezdő napját követően az adós ellen beérkezett felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelemnek.

A bíróság a fizetési haladék megadásáról hoz végzést, lehetőség van a csődeljárás lefolytatására, kirendeli a vagyonfelügyelőt, a végzést a Céglőnyben közzé teszi.

A vagyonfelügyelő a csődeljárásban ellátja a hitelezők érdekeinek védelmét. Ennek keretében felméri az adós vagyoni helyzetét, melynek során betekinthet az adós könyveibe, megvizsgálhatja pénzügyeit, szerződéseit, a gazdálkodó szervezet vezetőitől felvilágosítást kérhet, és erről tájékoztatja a hitelezőket. Felhívja az adóst követeléseinek érvényesítésére és ellenőrzi annak végrehajtását. Keresettel megtámadhatja az adósnak a csődeljárás kezdő napját megelőző egy éven belül és az eljárás kezdetét követően megkötött szerződését vagy jognyilatkozatát, ha annak tárgya az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés, illetve vagyont terhelő ingyenes kötelezettségvállalás vagy

harmadik személy javára feltűnően nagy értékkülönbséggel megkötött viszterhes jogügylet. A vagyonfelügyelő olyan kifizetéseket hagyhat jóvá, amelyek az adós célszerű működéséhez szükségesek. Rész vesz a fizetőképesség helyreállítását, illetve megőrzését célzó program és egyezségi javaslat tárgyalásán, jóváhagyja a csődeljárásban kötött egyezségeket.

A vagyonfelügyelő mellőzésével kötött egyezés semmis. A vagyonfelügyelő díját és igazolt költségeit az adós viseli. Az adós gazdálkodó szervezet vezetői a hatáskörüket csak a vagyonfelügyelő részére biztosított jogok megsértése nélkül gyakorolhatják.

A csődeljárásban érintett hitelezők vagy csoportjaik elhatározhatják, hogy érdekeik képviselőjére hitelezői választmányt alakítanak. A választmány a létrehozó hitelezőket képviseli a bíróság előtt, illetve az adós és a vagyonfelügyelővel való kapcsolat során. Minden gazdálkodó szervezetnél csak egy hitelezői választmány működhet. A választmány a megalakításáról, tagjairól és jogairól a megalakulást követő nyolc napon belül értesíti az adóst, a bíróságot, valamint a vagyonfelügyelőt.

Az adóst az eljáró bíróság fizetési haladékot tartalmazó végzésének a Céglönlönyben történt közzétételétől moratórium illeti meg. A moratórium időtartama 90 nap, amelyet a bíróság az adós és a hitelezők együttes kérelmére legfeljebb 60 nappal meghosszabbíthat. A törvény a moratórium idejére az adósra jelentős kedvezményeket biztosít a célból, hogy a hitelezőivel együttműködve olyan gazdálkodási, pénzügyi tervet dolgozzon ki, amely lehetővé teszi pénzügyi helyzetének rendezését, a csődegyezés megkötését. A moratórium időtartama alatt a csődtörvény rendelkezései értelmében egyrészt pénzügyi kötelezettségei teljesítése terén jelentős engedmények illetik meg az adóst, megkönnyítve ezáltal pénzügyi helyzetének rendezését, a csődegyezés előkészítését. A törvény másrészt a hitelezői körben az egyenlő elbánás elvének érvényesítésével, továbbá a hitelezők egymás közötti pénzügyi megállapodásainak lehetővé tételével védi a hitelezők érdekeit.

A moratórium időtartama alatt az adós a csődeljárás kezdő időpontjában fennálló követeléseken alapuló kifizetéseket nem teljesíthet, a pénzfizetési kötelezettség nem teljesítéséhez vagy késedelmes teljesítéshez fűződő jogkövetkezmények nem állnak be. Az adóssal szemben a pénzkövetelések végrehajtása szünetel.

A fizetési haladék időtartama alatt az adós hitelezőinek bevonásával egyezségi javaslatot és a fizetőképesség helyreállítását célzó programot készít. Az adós a fizetőképesség helyreállítására kidolgozott programot és az egyezségi javaslatot az általa összehívott tárgyaláson ismerteti hitelezőivel és a vagyonfelügyelővel. Az egyezségi tárgyalásra az adós az ismert hitelezőit és a vagyonfelügyelőt írásban közvetlenül hívja meg. Az adós az egyezségi tárgyalás megkezdésének helyét és időpontját – a tárgyalást legalább 15 nappal megelőzően – két országos napilapban is köteles közzétenni.

Az adós az egyezségi tárgyaláson az egyezés létrehozásának érdekében az érdekképviselői szervek közreműködését is kérheti.

Az egyezés keretében az adós tartozásait a hitelezők vagy harmadik személy átvállalhatja, az adós vagyonában tulajdont szerezhettek, illetve kötelezettségeiért kezességet vállalhatnak.

Az egyezés létrejöttének két feltétele van. Az egyik, hogy a hitelezők az egyezéshez a fizetési haladék érvényességéhez szükséges arányban járuljanak hozzá, és követeléseik összege elérje az összes hitelei követelések kétharmadát. A másik feltétel, hogy a vagyonfelügyelő értsen egyet az egyezéssel.

A szabályszerűen megkötött egyezés azokra az egyezségkötésre jogosult hitelezőkre is kiterjed, akik az egyezéshez nem járultak hozzá, vagy szabályszerű értesítésük ellenére az egyezés megkötésében nem vettek részt. Az egyezés ezen hitelezőkre vonatkozóan nem állapíthat meg kedvezőtlenebb feltételeket, mint amelyeket az egyezéshez hozzájáruló hitelezőkre megállapított.

A csődeljárásban a kényszeregyezés azt jelenti, hogy az a hitelező aki a csődegyezés megkötésében nem vett részt, illetve ahhoz nem járult hozzá az adós ellen felszámolási eljárást nem kezdeményezhet addig, ameddig az adós a csődegyezésben vállalt kötelezettségeit teljesíti.

Az adós gazdálkodó szervezet vezetője az egyezségi tárgyalás eredményét legkésőbb a fizetési haladék lejártát követő 3 napon belül köteles az eljáró bíróságnak bejelenteni. A

bejelentés alapján a bíróság végzéssel az eljárás megszüntető vagy az eljárást befejező végzést hoz.

A bíróság a csődeljárást megszünteti, ha a felek között az egyezség nem jött létre, vagy az nem felel meg a csődtörvény rendelkezésének.

A bíróság végzéssel a csődeljárást befejezetté nyilvánítja, ha az egyezség megfelel a törvényben foglaltaknak. A bíróság a felek között létrejött megállapodásokat tartalmilag nem vizsgálja. A bíróság végzését a Céglönlönyben közéteszi.

A csődtörvény értelmezése szerint fizetéképtelen a gazdálkodó szerv abban az esetben, ha a nem vitatott vagy elismert tartozását az esedékességet követő 60 napon belül nem egyenlítette ki, vagy a vele szemben folytatott végrehajtás eredménytelen volt, valamint a csődegyezségben vállalt fizetési kötelezettségét nem teljesítette.

A csődeljárással kapcsolatban az alábbi esetet mutatom be.

Az adós kft. csődegyezséget kötött a hitelezőkkel – mely 2005. április 8.-án indult -, így a bíróság az eljárás befejezettnek nyilvánította, mivel az megfelelt a Cstv. rendelkezéseinek.

A hitelezők fellebbezéssel éltek az elsőfokú végzés ellen, annak az eljárás megszüntetésére irányuló kérelmet elutasító részét sérelmezve. A csődeljárás egy olyan társaság ellen indult, mely négy társaság összeolvadásával jött létre. Az átalakulás folytán a jogelőd társaságok a székhelyük szerint illetékes cégbíróságokon törlésre kerültek 2005. február 17.-én, ugyanezen napon a jogutód társaság bejegyzésre került. Az egyik jogelőd társasággal szemben az I. r. hitelező felszámolási kérelmet terjesztett elő 2005. február 2.-án. A bíróság az összeolvadással jogutódként létrejött társaságot bevonta a felszámolási eljárásba, - a jelen csődeljárás adósát – mivel a jogutódlást megállapította.

A kiegészítések és a Pp. és a vonatkozó szabályai alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy a csődeljárás megszüntetésének van helye, mivel a csődeljárás kezdő időpontja előtt érkezett a felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelem a jogelőd társaság ellen. A kettős eljárás tilalmából következően a csődeljárást ebben az esetben nem lehet lefolytatni, a felszámolási eljárást kell végig vinni.

A másodfokú bíróság jogerős végzése ellen az adós nyújtott be felülvizsgálati kérelmet és kérte a másodfokú bíróság által hozott jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a csődeljárás befejezetté nyilvánítását.

A felülvizsgálati kérelemben az adós a végzés nem szabályszerű kézbesítésére hivatkozott, melyet az eljáró bíróság nem tekintett megalapozottnak. Az adós által előadottnak abban az esetben lett volna helye, ha a jogelőd társaság, jogutód nélküli megszűnése következett volna be, mert akkor elvesztette volna perbeli jogképességét.

Megállapítható, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül hozta meg döntését.

BH 2008.24. (1. melléklet)

3.5.2. Felszámolási eljárás

„A felszámolási eljárás a likvidációs jellegű eljárások klasszikus szabályait tartalmazza.

A felszámolási eljárás során az adós vagyont értékesítik, és az így befolyt pénzből a hitelezőket kielégítik. Az eljárás célja a felszámolás, vagyis a fizetéseképtelenné vált gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszüntetése. Ennél az eljárásnál a legerősebb a bírósági kontroll.” [Kengyel, 2006. 556. old.]

A felszámolási eljárás három részre tagolható:

- A bíróság megvizsgálja az adós fizetéseképtelenségét, amennyiben ez fennáll, kijelöli a felszámolót és elrendeli a felszámolás megindítását.
- A felszámolás során a felszámoló elkészíti a zárómérleget, továbbá a vagyonselosztási javaslatot.
- A záró szakasz a bíróság döntése.

A felszámolási eljárás az adós, a hitelező vagy a végelszámoló kérelmére indul, illetve hivatalból is lefolytatható az eljárás a bíróság, büntetőbíróság értesítése alapján.

Amikor az eljárás lefolytatását az adós kéri, a kérelemnek a csődeljárás megindítására vonatkozó szabályok az érvényesek. A kérelemben az adósnak be kell jelenteni az összes pénzintézet nevét, az ott vezetett számlái számát. Az adós akkor kérheti a felszámolási eljárás megindítását, ha a csődeljárás lehetőségével nem kíván élni.

A bíróság az adós kérelmére 30 napos határidőt adhat a kötelezettségeinek helyreállítására. Szünetelés csak az adós és hitelező együttes kérelmére lehetséges, de csak a felszámolás elrendelését közlő végzés meghozataláig.

Abban az esetben, ha a hitelező kéri az eljárás lefolytatását, a kérelemben közölni kell az adós tartozásának jogcímét, az esedékesség időpontját, továbbá indoklást arra vonatkozóan, hogy miért tartja fizetéseképtelennek az adóst. Csatolni kell az állítást bizonyító okiratokat is.

A bíróság a hitelezői kérelem benyújtásáról értesíti az adóst, akinek nyolc napja van nyilatkozata megtételére melyben, ha elismeri a tartozását, haladékokat kérhet annak kiegyenlítésére. Amennyiben nem tesz nyilatkozatot, vélelmezni kell a fizetéseképtelenség tényét.

Az adós fizetéseképtelensége akkor áll fenn, ha korábban nem vitatott vagy elismert tartozását az esedékességet követő fizetési felszólítás kézhezvételétől számított 15 napon belül indoklással alátámasztott írásbeli nyilatkozatával nem vitatta és nem egyenlítette ki, jogerős bírósági határozatban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki. Vele szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt, fizetési kötelezettségét a csődeljárásban kötött egyezség ellenére nem teljesítette.

A bíróság 60 napon belül dönt a felszámolás elrendeléséről.

A felszámolás kezdő napja a végzés jogerőre emelkedésének napja. A hitelezői igények bejelentése tekintetében a kezdő időpontnak a Céglőnyben történő megjelenés számít.

A felszámoló kijelölése a „Felszámolók névjegyzékében” szereplő gazdasági társaságokból történik. A névjegyzékbe a Pénzügyminisztérium által kiírt nyilvános pályázat útján kerülhetnek be a társaságok.

A pályázó kft.-nek vagy rt.-nek 50 millió forint jegyzett tőkével vagy ekkora értékű biztosítási vagy bankgarancia-szerződéssel kell rendelkeznie. Továbbá két fő büntetlen előéletű közigazdász, jogászt és könyvvizsgálót kell, hogy foglalkoztasson úgy, hogy közülük egy-egy fő a társasággal munkaviszonyban áll.

A felszámoló társaság jelöli ki az eljárás lefolytatására a felszámoló biztost. A kijelölés során figyelemmel kell lenni az összeférhetetlenségi és kizárási szabályokra, mely kimondja, hogy nem lehet felszámoló olyan gazdasági társaság, mely az adóssal bármilyen gazdasági kapcsolatban áll.

A felszámolás elrendelését a jogerős végzés alapján a Céglőzönyben közzé kell tenni. A bíróságnak értesítenie kell a felszámolás elrendeléséről a különböző hatóságokat és az adós számláit vezető pénzüintézeteket.

A felszámolás alá került gazdasági társaság vezetőjének kötelessége a felszámolás kezdő időpontjáig záró leltárt, éves beszámolót, adóbevallást és zárómérleget elkészíteni. Kötelessége továbbá, a felszámoló biztos részére az iratokat rendszerezve, csoportosítva átadni. Ezt a dokumentációt a felszámolás kezdő napjától számított 45 napon belül a felszámoló biztos és az adóhatóság részére át kell adni.

Köteles tájékoztatni az illetékes hatóságokat 30 napon belül, az esetleges környezeti károsodásokról, a gazdálkodó szervezetet terhelő tartásdíj, életjáradék és egyéb járadék jogosultjait a felszámolás elrendeléséről. Értesíteni kell azonnal a munkavállalókat, a szakszervezetet és üzemi tanácsot.

A felszámolás elrendelése a tulajdonos gazdasági szervezettel kapcsolatos jogai megszűnnek, ettől kezdődően a felszámoló veszi át ezeket a jogokat, tehát a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatokat csak a felszámoló tehet. Az adós cég nevét csak a „felszámolás alatt”, illetve („f.a.”) toldattal ellátva lehet használni.

Az eljárás során azok a követelések vezetők figyelembe, amelyeket a felszámoló elismertként nyilvántartásba vett. Amennyiben végrehajtási eljárás folyik a felszámolás alá tartozó vagyonnal kapcsolatban, azt meg kell szüntetni.

A felszámolás kezdő időpontjában a gazdálkodó szervezet valamennyi tartozása lejártá válik. Előfordulhat, hogy megjelennek olyan követelések, melyet a felszámolás közzétételétől számított 40 napon túl, de még egy éven belül jelentenek be. Ezeket a követeléseket a felszámoló nyilvántartásba veszi és kielégíti abban az esetben, ha a

hitelezői rangsor szerint a tartozások után van még rá fedezet. Megjegyezendő, hogy ilyen esetre ritkán kerül sor a gyakorlatban.

A felszámoló a felszámolást elrendelő végzés időpontjától számítva 90 napon belül köteles a hitelezőket a hitelezői választmány megalakítása miatt összehívni. A felszámolónak kötelessége a választmányt értesíteni az általa megkötött szerződésekről, illetve a szerződések felmondásáról, továbbá a készletek selejtezéséről. A felszámoló a választmányt félévenként tájékoztatja a költségek alakulásáról.

Egyezség kötésére kerülhet sor az adós és a hitelezők között, az elrendelés közzétételétől számított 40 nap eltelte után. Az egyezség megkötésére a zárómérleg benyújtásáig van lehetőség. Azon hitelezők, akik az eljárásba hitelezőként nem jelentkeztek be, az egyezség megkötése után követeléseiket nem tudják az adóssal szemben érvényesíteni.

Az egyezségi tárgyalásra az adós fizetőképessége helyreállítására programot készít, egyezségi javaslattal áll elő. Az egyezségi tárgyalást a bíróság tartja, az adós, a hitelezők és a felszámoló jelenlétével, a kielégítés sorrendjében, továbbá egyéb kérdésekben.

Az egyezségi tárgyalás során az adós és a hitelezők megállapodást köthetnek a tartozások kielégítésének sorrendjében, a teljesítési határidő módosításában, a kielégítés arányában. Megegyezhetnek minden olyan dologban, mely az adós gazdálkodó szervezet fizetőképességének helyreállítása érdekében szükséges.

A felszámoló teljes mértékben felméri a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetét. Elkészíti a nyitó felszámolási mérleget és egy ütemtervet készít, melynek tartalmaznia kell a gazdasági tevékenység ésszerű befejezéséhez szükséges feladatokat és pénzügyi feltételeket. A felszámoló nyilvántartásba veszi a határidőben (40 nap) bejelentett követeléseket, továbbá a még egy éven belül bejelentett igényeket.

A felszámolás kezdő napjától a felszámoló gyakorolja a munkáltatói jogokat. Megóvja az adós vagyont, gondoskodik az adós kötelezettségeinek betartásáról. A felszámoló az adós tárgyait nyilvános pályázat vagy árverés útján értékesíti, az elérhető legmagasabb áron. Az értékesítésre 120 napos határidő áll rendelkezésre.

Abban az esetben, ha felszámolás során a hitelezők kielégítésére elegendő pénzeszköz folyt be, a felszámoló közbenső mérleget készít. A közbenső mérleg készítése évente kötelező.

A felszámolás várható költségeire és a vitás hitelezői igények fedezetére a közbenső mérleg alapján a felszámoló tartalékokat képez. A tartalékokon felüli pénzvagyont terhére – a csődtörvényben megállapított kielégítési sorrendben – a jogerős bírósági, hatósági határozaton alapuló vagy a nem vitatott hitelezői követelések az eljáró bírósági végzése alapján részben vagy egészben kielégíthetők. A követeléseknek a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg alapján történő kielégítésről a felszámoló az adós összes hitelezőjét köteles tájékoztatni.

A felszámoló a felszámolás befejezésekor zárómérleget, kimutatást, zárójelentést és vagyonfelosztási javaslatot készít. Mindezeket meg kell küldenie az adóhatóságoknak is, továbbá intézkedik az iratanyag elhelyezéséről.

A záró dokumentációt a bíróság küldi meg a hitelezőknek, mely ellen kifogással élhetnek. A kifogásról a bíróság tárgyaláson határoz, a kifogás elutasítása ellen fellebbezni nem lehet.

A bíróság végzéssel határoz a költségek viseléséről, a felszámoló díjáról, a hitelezők kielégítéséről, a bankszámlák megszüntetéséről. Ekkor dönt a felszámolás befejezéséről és az adós megszüntetéséről.

A jogerős végzést a Céglőnyben közzé kell tenni, továbbá elküldeni azon hatóságoknak, akiket a felszámolás elrendeléséről is értesített.

A gazdálkodó szervezetnek a Cstv. szabályozott sorrendben kell a hitelezőket kielégítse. Első sorban a felszámolás költségei kerülnek rendezésre, majd a felszámolás kezdő időpontja előtt zálogjoggal biztosított követelések, valamint a tartásdíj és járadékok. Ezt követi a törvény szerint a kártérítési összegek, társadalombiztosítási tartozások, adótartozások és az „egyéb” követelésekbe tartozó hitelezői igények.

A rangsor végén helyezkedik el az adós gazdasági szervezet vezető tisztségviselője, vezető állású és ezek közeli hozzátartozója.

A Cstv. 2006. módosítása során került bevezetésre az egyszerűsített felszámolási eljárás abban az esetben, ha a adós vagyona a várható felszámolási költségek fedezetére sem elegendő, vagy a gazdálkodó szervezet iratanyag nem áll rendelkezésre, egyszerűsített felszámolást rendelhet el a bíróság a felszámoló kérelmére.

Ilyen esetben az adós vagyont és be nem hajtott követeléseit a hitelezők között elosztják bírói végzés alapján, majd elrendeli az adós megszüntetését. Itt is szükséges a hitelezői igények összesítése, és esetleges vagyonmaradvány felosztására vonatkozó javaslat. Jogerős végzés után Céglőnyben megjelentetni.

Az felszámolási eljárással kapcsolatban, Bírósági Határozatot alapul véve az alábbi példát mutatom be:

Hitelező kérelmére 2006.06.27.-én indult felszámolási eljárás során megállapításra került az adós fizetési képtelensége, elrendelésre került a felszámolás és kijelölésre a felszámoló. A végzést az adós 2007.01.08.-án vette át, a határozat 2007.01.24.-én jogerőre emelkedett.

A hitelező 2007.02.02.-án beadványában visszavonta az adós felszámolására irányuló beadványát és kérte az eljárás megszüntetését. A bíróság közölte a felekkel, hogy a végzés jogerőre emelkedett, a közzététele folyamatban van. Felhívta a figyelmet, hogy egyezség megkötésével elkerülhető a jogutód nélküli megszüntetés. Értésítette az érdekelteket, hogy a fellebbezés elmulasztása miatt igazolás nyújtható be.

Az adós 2007.02.14.-én a Céglőny Szerkesztőségét kérte, hogy a felszámolás közzétételére ne kerüljön sor, továbbá fellebbezéssel élt, a fellebbezés mulasztására orvosi igazolást csatolt. A kérelem tartalmazta a végrehajtás felfüggesztését is. Az eljáró ítélő tábla az adós kérelmét elutasította, a fellebbezést hivatalból utasította el. Indoklásában a fellebbezési határidő leteltére és a benyújtott orvosi igazolás nem magyar nyelvű és olvashatatlanságára hivatkozott.

A végrehajtás felfüggesztésére sem látott jogi indokot az ítélő tábla, illetve az eljárás megszüntetésére sem.

Az adós az ítélő tábla végzése ellen fellebbezéssel élt, indoklásában arra hivatkozott, ha a hitelező a kérelmétől eláll, az már önmagában megszüntethetőséget jelent. Igazolási kérelmét is fenntartotta. A hitelező a fellebbezésre nem tett észrevételt.

A felülvizsgálati bíróság vizsgálata során kifogásolta, hogy az adós nem adott kellő magyarázatot az idegen nyelvű orvosi igazolás szükségességére, a fizetési haladék időtartama alatt nem élt azzal a lehetőséggel, hogy kielégítse a hitelező követelését, nem biztosította távolléte esetére a cég érdekeinek védelméhez szükséges ügymenetet. Utalt a modern technika által támogatott külvilággal történő kapcsolattartás lehetőségére, amennyiben valaki mozgásában korlátozva van. A Legfelsőbb Bíróság egyetértett az ítélő tábla által hozott határozattal és azt helyben hagyta.

A többször módosított Cstv. nem tartalmaz speciális rendelkezést, amely lehetővé tenné az eljárás megszüntetését. A felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedése után, de még annak közzététele előtt szüntetheti meg a bíróság az eljárást.

„Ez a végzés ugyanis olyan – a felszámolási eljárás első szakaszát lezáró – érdemi végzésnek minősül, amelyhez a bíróság kötve van, s azt még a jogerőre emelkedés sem változtathatja meg, a Pp. 227 § (1) bekezdésében szabályozott kötőerőre figyelemmel.”
BH 2008.50. (2. melléklet)

A felszámoló felmentésével kapcsolatos gyakorlati példa az alábbi:

Egy adós gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenségének megállapítása után a bíróság jogerős végzésében elrendelte a felszámolást és kijelölte a felszámolót.

A felszámolási eljárás során a hitelezők kifogásolták a felszámoló tevékenységét, mulasztási és téves intézkedései miatt új felszámoló kijelölését kérték. Az első fokú eljárás végzésével felmentette a felszámolót, majd újat jelölt ki, de a hitelezők által bejelentett kifogásokat elutasította és hivatalból vizsgálta a felszámoló tevékenységét.

A vizsgálat során több mulasztást állapított meg. Többek között a határidők figyelmen kívül hagyását, dokumentációk elkészítésének hiányát, az iratok átvizsgálásának elmulasztását, továbbá birtoksértő cselekmény elkövetését.

Az első fokú bíróság a felszámoló felmentése tárgyában hozott végzés ellen a felszámoló fellebbezéssel élt, a hitelezők a kifogásaik elutasítása miatt nem nyújtottak be fellebbezést.

Az első fokú bíróság vizsgálata során megállapításra került, hogy a felszámoló a határidőket betartotta, a hitelezőket folyamatosan tájékoztatta a felmerült problémákról és az általa tett intézkedésekről. A szükséges dokumentációt önhibáján kívül nem tudta elkészíteni, az iratanyagba való betekintés elmulasztása nem róható fel számára, mivel az adós teljes iratanyagát a rendőrség lefoglalta. A birtokháborítás tárgyában hozott határozat felülvizsgálati szakaszba került.

A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az okirati bizonyítékok és a felszámoló által előadottak a felszámoló érvelését támasztják alá. Megállapította, hogy a felszámoló felmentésére vonatkozó jogszabályi feltételek nem állnak fenn.

A jogerős másodfokú végzés ellen az egyik hitelező nyújtott be fellebbezést. Véleménye szerint a jogerős végzés jogszabálysértő, kérte a felülvizsgálati kérelem tárgyaláson történő elbírálását.

„Megítélése szerint a felszámoló eddigi tevékenysége a jogszabályoknak nem felelt meg, nem áttekinthető, nem megbízható és nem ellenőrizhető, nem felel meg a felszámolással szemben megfogalmazott társadalmilag elvárt fokozott gondosság követelményeinek.”

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el és megállapította, hogy a jogerős végzés nem sérti a felülvizsgálati kérelemben foglaltakat és azt hatályában fenntartotta.

BH 2007.381 (3. melléklet)

4. Egyes cégformák megszűnése

4.1. Betéti társaság

Jelenleg a betéti társaság az egyik legkedveltebb társasági forma a gazdasági élet szereplői körében. A 2007. december 31.-i KSH adatok alapján 531 ezer regisztrált társaság működik ebben a formában. Ez a társasági forma lehetőséget ad korlátozott felelősség mellett, személyes közreműködés nélkül, üzleti vállalkozásokba történő tőkebefektetésre úgy, hogy a vagyonbevitel minimuma nincs meghatározva.

A bt. megszűnése esetén a beltág felelőssége a társasági vagyon által nem fedetett kötelezettségeikért korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges.

A kültag felelőssége viszont csak a vagyoni betétje szolgáltatására köteles, a társaság kötelezettségeiért nem felel. Az új szabályozás szerint a kültag hitelező általi perlésének a lehetősége megszűnik, vagyis, ha a kültag a társasági szerződésben feltüntetett vagyoni betétjét nem, vagy csak részben szolgáltatva, a nem szolgáltatott vagyoni betét erejéig saját vagyonával felel.

A bt. legfőbb szerve a tagok gyűlése. Jogutód nélküli megszűnésének elhatározásához a tagok egyhangú határozata szükséges. A jogi személyiség nélküli társaságoknál, így a betéti társaságoknál is, az egyszerűsített végelszámolás alkalmazása a legkézenfekvőbb. Erre abban az esetben kerülhet sor, ha a hitelezők követelésével szemben nincs ellenvetés és a korlátlanul felelős tagok által a fedezet is biztosított.

A betéti társaság jogutód nélküli megszűnése bekövetkezhet abban az esetben is, ha a tagsági jogviszony megszűnésével a társaság tagjainak száma egy főre csökken és a 6 hónapos jogvesztő határidőn belül nem lép be új tag, és nem kerül bejelentésre a cégbíróságon.

Abban az esetben, ha a társaságnak nem marad képviselőre jogosult tagja és a jogvesztő határidő eltelt, a végelszámoló kijelöléséig a kültagot kell az üzletvezetésre jogosultnak tekinteni.

Az egyszerűsített végelszámolás időtartama 120 nap. Ez az időtartam elegendő az eljárás lefolytatására, továbbá a végelszámoló is meggyőződhet arról, hogy a végelszámolást át kell-e fordítani felszámolásba.

A betéti társaságoknál a csődeljárást az üzletvezetésre és képviseletre jogosult tag jelentheti be.

4.2. Korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társaság szintén nagyon kedvelt társasági forma. Népszerűségének oka, hogy szervezeti szabályozásának rugalmassága miatt alkalmas kis létszámú vállalkozás számára, ugyanakkor megfelel sok tagból álló, tőkeerős vállalkozások számára is.

A kft-k nagy száma - jelenleg kb. 260 ezer, - annak tudható be a fentiekén túl, hogy az alapításhoz szükséges törzstőke minimuma 500.000 Ft-ra változott a korábbi 3 millióval szemben. Ennek hatására a törvény hatályba lépése óta alapított kft-k 60 %-a alakult ezzel a minimális törzstőkével.

A társaság legfőbb döntéshozó szerve a taggyűlés, vezetője az ügyvezető. A társaság megszüntetésének elhatározásához a taggyűlés háromnegyedes szótöbbsége szükséges. Csődeljárás lefolytatási kérelem benyújtására az ügyvezető jogosult.

A kft-re vonatkozó rendelkezés, - mely a spekulációs céllal létrehozott és fantomcégek ellen irányult -, hogy amennyiben végelszámolásra, illetve felszámolásra olyan időszakban kerül sor, amikor a társaság törzstőkéje még nem került teljesen befizetésre, az a felszámoló, illetve végelszámoló azonnal esedékessé teheti. Erre akkor kerülhet sor, ha a társaság tartozásainak kiegyenlítése érdekében szükség van.

Speciális szabály, hogy a társaság vagyonának felosztására csak a társaság cégjegyzékből való törlését követően kerülhet sor azzal, hogy a Gt. elszámolási sorrendet állít fel.

A hitelezők védelmét szolgálja a törzstőke alsó határának meghatározása, a törzstőke sérthetetlenségének szabályozása. A tagok a hitelezőkkel szemben üzletrészüik erejéig felelnek.

A társaság nem szűnik meg abban az esetben ha a tagok száma egy főre csökken. Ilyen helyzetben a Kft egy személyes társaságként működik tovább, de ha egy éven belül nem jelentenek be új tagot, a társasági szerződést alapító okirattá kell módosítani.

4.3. Részvénytársaság

A részvénytársaságok száma, közel 4.500-ra tehető jelenleg. Az rt. esetében csődeljárás lefolytatására szóló kérelmet az igazgatóság vagy az alapszabályban az ügyvezetésre feljogosított egy vagy több személy nyújthatja be .

A jogutód nélküli megszűnésre vonatkozó döntés a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik. A megszűnés tárgyában hozott határozathoz minősített többségre van szükség.

Az eljárások befejezése utáni vagyonfelosztás a részvények névértékének arányában történik.

A zártkörűen és nyilvánosan működő részvénytársaságok megszűnésére vonatkozó szabályok nem különböznek.

A részvénytársaság megszűnésének több lehetséges módja van. A társaság megszűnhet abban az esetben, ha határozott időtartamra alapították és az idő eltelt. Megszűnhet akkor, ha a részvényesek elhatározzák a megszűnést. Ez kétféle módon lehetséges: jogutódlással, vagy jogutód nélkül, azaz végelszámolással.

A társaság megszűnését a közgyűlés határozhatja el, ehhez a szavazatok háromnegyedes aránya szükséges. A következő eset, amikor bírósági döntéssel szüntetik meg a társaságot. Ez fizetésektelenség miatti felszámolás és törvényességi felügyeleti jogkörben eljáró cégbíróság által történt elrendelő határozata alapján lehetséges.

Jogutód nélküli megszűnés esetén a hitelezők igényeinek kielégítése után, a részvényesek felé a vagyonfelosztás részvényeik névértéke arányában történik, Ekkor a részvényesek által ténylegesen teljesített vagyoni hozzájárulás mértékét és a részvényei névértékének megfelelő vagyoni hányadot kell figyelembe venni. Elsőbbségi részvénynek csak a részvényesek egymásközi arányában van jelentősége, a hitelezőkkel szemben nem.

Végelszámolás és felszámolás esetében is a még be nem fizetett alaptőkerésszel kapcsolatos tartozásokat a felszámoló, illetve a végelszámoló azonnal „lejártá” teheti, amennyiben erre a hitelezői igények kielégítésére szükség van. A részvényesek ebben az esetben kötelesek teljesíteni, akkor is, ha tartozásuk még nem esedékes.

Meg kell említeni azt az esetet is, amikor a részvényesek korlátlan és egyetemleges felelősségét írja elő a törvény. Olyan esetben nem hivatkozhat a részvényes korlátozott felelősségére, ha azzal visszaélt. Itt hitelezővédelemről van szó. Ez a szabály a vállalat kiürítés megakadályozását, a társasági vagyon saját vagy harmadik fél részére történő kifizetését igyekszik megakadályozni.

A megszűnő részvénytársaságok esetében nem volt szabályozva azaz eset, amikor az rt. értékpapírokat bocsátott ki még fennállása alatt. Az új Ctv. ezt a helyzetet már szabályozza, nevezetesen, a cégbíróság feladata, a jogerős törlő végzés alapján a központi értéktárat értesíteni a szükséges intézkedések megtételére.

A részvénytársaságnál sajátos eset a megszűnésre vonatkozóan, ha a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényeinek tulajdonjogát egy részvényes szerzi meg. Ekkor a társaság nem szűnik meg, hanem egyszemélyes társaságként az arra vonatkozó szabályok alkalmazásával zártkörűen működik tovább.

Említésre méltónak tartom, hogy a napokban került bejelentésre egy nagy múlttal rendelkező - a mezőgazdaság zászlóshajójának számító – részvénytársaság felszámolási eljárásnak megindításának bejelentése.

A társaság több ezer hektárnyi állami tulajdonú termőföldön gazdálkodik. A fő tulajdonos a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő zrt. a társaság közgyűlésén 2008. március 11.-én

jelentette be, hogy kezdeményezi a cégbíróságon a részvénytársaság fizetéseképtelenségének bejelentését.

A társaság jelentős tartozásokat halmozott fel a bankok, az adóhivatal és az egészségbiztosítási pénztár felé.

A közgyűlés a fő tulajdonos bejelentését elfogadta, a cégbíróság részére 2008. március 14.-én megküldték a közgyűlés határozatát, mely alapján megkezdődött a fizetéseképtelenség vizsgálata.

Jelenleg a bíróság rendelkezésére álló határidő még nem járt le.

5. A csőd, a felszámolási és a végelszámolási eljárás jogkövetkezményei az ingatlan-nyilvántartásban

Az 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról, 17. § (1) bekezdése alapján, a felszámolási és végelszámolási eljárás megindításának tényét az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetni.

„Mindkét eljárás megindítása kihat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosult rendelkezési jogára.” [Fenyő, 2000. 86. old.]

A bíróság a felszámolás tényéről értesíti és egyben a szükséges bejegyzések végett megkeresi az illetékes földhivatalt. A földhivatal illetékessége az adós székhelyéhez kapcsolódik. A földhivatalnak a számítógépes nyilvántartásnak köszönhetően, módjában áll a tulajdonos nevével történő keresésre, így remélhetőleg az adós valamennyi tulajdonában lévő ingatlanra rávezethető a felszámolás ténye.

Végelszámolás megindításakor a végelszámoló a végelszámolás közzétételétől számított 15 napon belül értesíti a cég ingatlanának fekvése szerint illetékes földhivatalt, a végelszámolás tényének bejegyzése érdekében.

„E tények feljegyzésének elmaradása az azokhoz fűződő joghatást nem érinti.” [Fenyő, 2000. 87. old.]

További bejegyzés mindkét eljárás esetében csak a felszámoló, illetve a végelszámoló kérelme alapján teljesíthető. A feljegyzésben fel kell tüntetni a felszámolót, illetve a végelszámolót, továbbá meg kell jelölni az eljárások kezdő időpontját.

Az alábbi mellékletekkel a bejelentés gyakorlati részét kívánom bemutatni.

Az 4. melléklet, a Földhivatal részére történő bejelentés a felszámolási eljárásban hozott végzés közzététele, melyben egyezségkötésre való hivatkozással, az adós gazdálkodó szervezet megszüntetése nélkül, a felszámolási eljárás befejezését közli a bíróság.

A 5. melléklet, a bíróság által, a Földhivatal részére küldött értesítés, melyben a felszámolóbiztos személyében történő változás bejelentésére mutat példát.

A 6. mellékletben az egyszerűsített felszámolási eljárás befejezését közlő végzést olvashatunk, mely szintén az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés céljából került megküldésre a Földhivatal részére.

6. Összegzés

Véleményem szerint a 2006. évi „gazdasági jogi csomag” bevezetése pozitív és negatív hatásokat is eredményez a társadalomra nézve.

A vállalkozni kívánók számára nyilvánvalóan kedvező intézkedéseket tartalmaz, hiszen a piacra lépés feltételei jelentősen javultak. Az eljárási határidők lerövidülése gyorsabbá teszi az eljárást, továbbá a cégalapítás eljárási díjának csökkentése is pozitívumnak mondható. Úgy gondolom, hogy a 2008. július 1-től általánossá váló elektronikus cégalapítás még egyszerűbbé teszi a cégbejegyzés rendszerét.

Bár a gazdasági társaságot alapítani szándékozók részére biztosan kedvező az a szabályozás, hogy a kft. és rt. törzstőkéjének összege csökkentésre került, én ezt a változást negatívnak ítélem meg. Szerintem a tőkeszegény gazdasági társaságok számának növelése nem lehet cél a társadalomra nézve. Sokkal inkább a meglévő és jól gazdálkodó társaságok piacon tartását, illetve piacon maradásának feltételeinek biztosítását tartom fontosnak.

Ehhez kapcsolódóan megjegyzem, hogy míg hazánkban 2007. év első felében közel 1,2 millió regisztrált cég működött, Ausztriában számuk nem éri el a 400 ezret. Úgy gondolom, hogy Magyarországon szintén hasonló nagyságrendű működő cég számára van elégséges piac. A kényszervállalkozások és a fantomcégek felszámolására indult kormányzati törekvés is ezt a célt szolgálja.

A gazdálkodó szervezetek működését jelentős mértékben javítaná egy kedvezőbb adótörvény, mely a rájuk háruló terheket enyhítené, ez szerintem a foglalkoztatottak arányának növekedését is jelentené.

Kedvezőnek tartanám a hitelezők érdekeinek fokozott védelme érdekében és hosszabb távon az egész gazdasági társadalomra nézve, ha a gazdasági társaságok vezetőinek felelősségre vonása – az érvényben lévő jogszabálynak megfelelően – személyes vagyona terhére valóban érvényesítésre kerülne a törvénykezések során. Ez Európa szerte bevett gyakorlat és szerintem hatásos.

Véleményem szerint hatásosabb az az európai módszer, miszerint a nem megfelelően gazdálkodó szervezet vezetőjét bizonyos idő után kizárják a piacról, ezzel elkerülhető, hogy ismételten fizetéseképtelenné tegyen egy társaságot. Sajnos, ehhez még a hazai vállalkozási kultúránk nem megfelelő.

7. Jegyzékek

7.1. Irodalomjegyzék

Balásházy M. - Pázmándi K. - Sárközi T., 2006.: Üzleti Jog, Typotex Kiadó, Budapest

Dr. Fenyő György et al, 2000.: Közhitelű nyilvántartás az ingatlanokról, NYME, Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kar, Székesfehérvár

Földi András - Hamza Gábor, 1996.: Római jog története és intéúciói, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Dr. Gál J. - Dr. Vezekényi U. 2006.: Cégtörvény, HVG ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest

Horváth Pál et al, 1994.: Általános jogtörténet, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Kengyel Miklós, 2006.: Magyar polgári eljárásjog, Osiris kiadó, Budapest

Mezey Barna 2004.: Magyar Jogtörténet, Osiris kiadó, Budapest

Sárközi Tamás, 2006.: Társasági törvény, cégtörvény, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest

7.2. Jogszabályjegyzék

1949. évi XX. törvény, A Magyar Köztársaság Alkotmánya

1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról

1959. évi IV. törvény Polgári törvénykönyv

1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról

2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról

2006. V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

7.3. Bírósági határozatok jegyzéke

BH. 2008.24.

BH. 2008.50.

BH. 2007.381.

7.4. Mellékletek

1. sz. melléklet - BH 2008.24.

2. sz. melléklet - BH 2008.50.

3. sz. melléklet - BH 2007.381.

4. sz. melléklet - Felszámolási eljárásban hozott végzés

5. sz. melléklet - Változás bejelentés

6. sz. melléklet - Felszámolási eljárás befejezését közlő végzés

A csődeljárás iránti kérelem elutasításának van helye, ha az adós ellen a felszámolási eljárás korábban megindult, mint ahogy a csődeljárás iránti kérelem a bírósághoz megérkezett. Amennyiben a bíróság ezt a tényt az eljárás későbbi szakaszában észleli, a csődeljárást meg kell szüntetnie [1991. évi XLIX. törvény 6. §, 8. §, 1952. évi III. törvény 130. § (1) bek. d) pont, 157. § a) pont].

Az elsőfokú bíróság végzésével az S. C. Kereskedő és Szolgáltató Kft. adós ellen 2005. április 8-án indult csődeljárást befejezetté nyilvánította, a vagyonfelügyelő díját megállapította és annak 15 napon belüli megfizetésére az adóst kötelezte. Megállapította, hogy a csődegyezség megfelel az 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 19. § (1)-(2) bekezdéseinek, 19. § (4)-(6) bekezdéseinek, 20. § (1)-(2) bekezdéseinek, ezért a csődeljárást a Cstv. 21. § (3) bekezdésére figyelemmel nyilvánította befejezettnek.

Az elsőfokú végzés ellen annak az eljárás megszüntetésére irányuló kérelmet elutasító részét sérelmezve az I. r., II. r. és az III. r. hitelezők részéről benyújtott fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság végzésének fellebbezett részét az eljárás megszüntetésére irányuló kérelmet elutasító részében megváltoztatta, a csődeljárást befejezetté nyilvánító részében hatályon kívül helyezte, és az eljárást az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 251. § (1) bekezdése, valamint a Pp. 157. § a) pontja alapján megszüntette, kötelezve az adóst az I. és II. r. hitelezőknek személyenként 22 000 Ft, a III. r. hitelezőnek 15 000 Ft másodfokú eljárási költség, valamint az államnak - külön felhívásra - 7000 Ft feljegyzett illeték megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a másodfokú bíróság kiegészítette az alábbiakkal: Az S. C. Kereskedő és Szolgáltató Részvénytársaság négy gazdasági társaság összeolvadásával jött létre. Jogelődjei az S. Kereskedelmi és Szolgáltató Részvénytársaság, az S. AUTÓHÁZ Ipari Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság, az S. AUTÓHÁZ Korlátolt Felelősségű Társaság, valamint az S. AUTÓHÁZ SZ. Korlátolt Felelősségű Társaság voltak. Az átalakulás folytán a jogelődök a székhelyük szerint illetékes cégbíróságok nyilvántartásaiban törlésre kerültek, míg ugyanezen a napon - 2005. február 17-én - a jogutód adós bejegyzésre került a cégnyilvántartásba.

A megyei bíróság előtt az I. r. hitelező 2005. február 2-án terjesztett elő felszámolási kérelmet az adós jogelődjével, az S. AUTÓHÁZ Ipari Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társasággal szemben. Ezt az eljárást a megyei bíróság 2005. november 2. napján jogerőre emelkedett végzésével megszüntette. A megyei bíróság előtt az adóssal szemben nincs folyamatban felszámolási eljárás.

A megyei bíróság előtt az I. r. hitelező 2005. február 2-án indított felszámolási eljárást az S. Kereskedelmi Szolgáltató Részvénytársaság jogelőd ellen. A jogelőddel szemben benyújtott felszámolási eljárást megindító kérelmet az eljáró bíróság 2005. február 23-án kézbesítette a felszámolási eljárásban szereplő adós részére képviselője útján. Az adós gazdasági társaság átalakulás folytán megszűnt, a cégjegyzékből 2005. február 17-ei hatállyal törlésre került. Az összeolvadással jogutódként létrejött S. C. Kereskedő és Szolgáltató Részvénytársaságot a hitelező 2005. május 23-án bevonta a felszámolási eljárásba, ennek következtében a felszámolási ügyben eljáró bíróság végzésével a jogutódlást megállapította és a felszámolási eljárást az S. C. Kereskedő és Szolgáltató Részvénytársasággal (jelen csődeljárás adósával) szemben folytatta. A jogutódlást megállapító végzés 2005. június 24-én jogerőre emelkedett.

Az így kiegészített tényállás alapján a másodfokú bíróság a döntése jogi indokait abban foglalta össze, hogy a Cstv. 6. § (3) bekezdése értelmében megfelelően alkalmazott Pp. 130. § (1) bekezdésének d) és 157. §-ának a) pontja alapján a csődeljárás megszüntetésének van helye. A Cstv. 8. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanis a csődeljárás kezdő időpontja az a nap, amelyen az adós kérelme a bírósághoz érkezett, a (4) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy ha a csődeljárás kezdő időpontjával egyidejűleg, vagy azt követően az adós ellen felszámolási eljárás megindítására irányuló kérelem érkezik, a bíróság a kérelem elbírálását a csődeljárás jogerős befejezéséig felfüggeszti.

Olyan esetben, ha a felszámolás iránti eljárás korábban megindult, mint a csődeljárás, a csődeljárást - a kettős eljárás tilalmából következően - nem lehet folytatni, hanem a felszámolási eljárás lefolytatásának van helye. A csődeljárás lefolytatása iránti kérelmet ebben az esetben a Cstv. 6. § (3) bekezdése szerint megfelelően alkalmazott Pp. 130. § (1) bekezdésének d) pontja alapján el kell utasítani.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az adós személyében (átalakulás folytán) jogutódlás következett be. A jogutódlást megállapító végzés 2005. június 24-én jogerőre emelkedett. A Pp. 72. § (3) bekezdése szerint a jogutód a perből elbocsátott jogelőd helyébe lép, a jogelőd elbocsátásáig

végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak.

A fenti rendelkezések alapján a másodfokú bíróság a B. Megyei Bíróság előtt folyó felszámolási eljárás megindításának időpontját 2005. február 23. napjában határozta meg.

A jogerős végzés ellen az adós nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Kérte a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a csődeljárás befejezetté nyilvánítását, tartalmilag az elsőfokú bíróság végzése e rendelkezésének hatályában fenntartását.

Felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés jogszabálysértését abban jelölte meg, hogy a másodfokú bíróság téves jogi álláspontot foglalt el abban a kérdésben, miszerint az adós jogelődjével, az S. Kereskedő és Szolgáltató Kft.-vel szemben folyamatban volt felszámolási eljárásban a felszámolási kérelem joghatályos kézbesítésének és ekként

a „perfüggőség” beállításának időpontja 2005. február 23-a.

Hivatkozott arra, hogy a február 9-én kelt végzés még a jogelődjével szemben tartalmaz rendelkezést, illetve felhívást, ugyanakkor azt - a székhelyazonosság miatt - a jogutód S. C. Rt. képviselője vette át 2005. február 23-án. A végzés átvételének napját megelőzően - átalakulás folytán - azonban a jogi személy (a jogelődje), akivel szemben a végzés rendelkezést és felhívást tartalmazott, 2005. február 17-én megszűnt, így a Cstv. 6. § (3) bekezdése értelmében alkalmazandó Pp. 48. §-a alapján perbeli „cselekvőképessége” nem volt. Így a jogelődje részére címzett bírói felhívás jogutód által történt átvétele nem jelentheti az ún. „perfüggőség” beállítását.

A BH1984. 418. és a BH1996. 222. határozataira hivatkozással álláspontja szerint a végzés szabályszerű kézbesítése hiányában az ahhoz fűződő joghatások nem álltak be. A perindítás hatálya legfeljebb csak a 2005. május 25-én meghozott, jogutódlást megállapító végzés átvételekor, illetve jogerőre emelkedésekor állt be, mely időpont későbbi, mint az adós által kezdeményezett csődeljárás kezdő időpontja.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos, mert a jogerős végzés nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt eljárási jogszabályokat.

Téves az adósnak az a jogi érvelése, hogy a felszámolási kérelem joghatályos kézbesítésének hiányában a „perfüggőség” 2005. február 23-án nem állt be, annak folytán, mert a 2005. február 9-én kelt végzést nem a felhívott személy, hanem a jogutód S. C. Rt. képviselője vette át 2005. február 23-án.

A jogutódlásnak a Pp. 62. § (3) bekezdésében szabályozott és a csődeljárásban is a Cstv. 6. § (3) bekezdése értelmében megfelelően alkalmazott szabályából az következik, hogy a jogutód a jogelődjének a helyébe lép és a jogelőd elbocsátásáig végzett eljárási cselekményei és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak. A felülvizsgálati kérelemben kifejtett érvelés akkor lenne helytálló, ha a jogelőd cég jogutódlás nélkül szűnt volna meg, mert csak az ily módon történő megszűnése eredményezhette volna a Pp. 48. §-a alapján a perbeli jogképessége elvesztését.

Miután a felszámolási kérelem és a bíróság felhívó végzésének kézbesítése az akkor már a 2005. február 17-étől a cégjegyzékbe bejegyzett jogutód részére történt, a végzés kézbesítését szabályszerűnek kell tekinteni, így az ahhoz fűződő joghatások is beálltak.

Az a körülmény, hogy az eljárásbeli jogutódlást megállapító végzés 2005. május 25-én kelt, nem jelenti a korábbi végzés szabályszerű kézbesítésének hiányát, hiszen a jogutódlás nem annak eljárásbeli megállapításával állt be, hanem a gazdasági társaságok összeolvadásával annak cégjegyzékbe történő bejegyzésével, melynek során a jogutódi minőség bejegyzése is megtörtént [1997. évi CXIV. törvény 74. § (1) bekezdése, 1997. évi CXLV. törvény 36. § (2) bekezdése].

Mindezekből következően a másodfokú bíróság jogerős végzésében jogszabálysértés nélkül jutott arra a jogi következtetésre, hogy a kettős eljárás tilalmából következően a Cstv. 6. § (3) bekezdése értelmében megfelelően alkalmazandó Pp. 251. § (1) bekezdése, valamint 157. § a) pontja alapján a csődeljárás megszüntetésének van helye.

A fent kifejtettekre tekintettel, miután a jogerős végzés a jogszabályoknak megfelel, a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a megtámadott határozatot hatályában fenntartotta. (Legf. Bír. Gfv. XI. 30.473/2006.)

BH2008. 50

I. A felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedése után - a hitelező elállása vagy a felek közös kérelme alapján - akkor sincs lehetőség az eljárás megszüntetésére, ha a kérelem a végzés közzététele előtt megérkezett a bíróságra [1991. évi XLIX. törvény 6. § (3) bek., 1952. évi III. törvény 27. §, 157. § e), f) pont].

II. Az ügyviteli hiányosságokra visszavezethető késedelem a mulasztás kimentésére nem ad alapot [1991. évi XLIX. törvény 6. §; 1952. évi III. törvény 105. §, 107. §].

A hitelező 2006. június 27. napján benyújtott kérelme alapján indult felszámolási eljárásban az elsőfokú bíróság 9. sorszámú végzésében, a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló, többször - lényegesen az 1993. évi LXXXI., az 1997. évi XXVII., a 2000. évi CXXXVII. és a 2004. évi XXVII. törvényekkel - módosított 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 27. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján megállapította az adós fizetéseképtelenségét, elrendelte a felszámolását és kijelölte a felszámolót abból az okból, hogy az adós az elismert tartozását a részére engedélyezett fizetési haladék időtartama alatt sem egyenlítette ki. A végzést az adós 2007. január 8-án vette át, a határozat 2007. január 24-én emelkedett jogerőre. Az elsőfokú bíróság a 2007. január 30-án kelt végzésével rendelte el a felszámolás megindításának közzétételét.

A hitelező a 2007. február 2-án az elsőfokú bírósághoz benyújtott beadványában visszavonta az adós felszámolására irányuló indítványát és az eljárás megszüntetését kérte. Az elsőfokú bíróság 15. sorszámú végzésében tájékoztatta a feleket, hogy a 9. sorszámú végzés 2007. január 24-én jogerőre emelkedett, annak közzététele folyamatban van, így az adós a hitelezőkkel megkötött egyezséggel kerülheti el a jogutód nélküli megszüntetést. Értesítette a feleket, hogy a fellebbezési határidő elmulasztása miatt igazolási kérelem nyújtható be a fellebbezéssel együtt.

Az adós 2007. február 14-én érkezett beadványában az eljárás soron kívüli megszüntetését kérte a Cégbőlönny Szerkesztőségének megkeresésével együtt annak érdekében, hogy a felszámolás közzétételére ne kerüljön sor. A fizetéseképtelenséget megállapító 9. sorszámú végzéssel szemben fellebbezéssel is élt, a mulasztása kimentésére pedig igazolási kérelmet terjesztett elő. A fellebbezési határidő elmulasztása miatti vétlenségének valószínűsítésére orvosi igazolást csatolt, arra hivatkozva, hogy az adós gazdálkodó szervezet házaspár-ügyvezető tagjai a fellebbezési határidő végén olyan betegségben szenvedtek, mely megakadályozta őket a fellebbezés előterjesztésében és abban is, hogy jogi képviselőről gondoskodhassanak. Az akadályoztatás 2007. február 1-jén szűnt meg, ettől az időponttól számított 15 napon belül nyújtották be igazolási kérelmüket. Az adós kérelme kiterjedt a végrehajtás felfüggesztésére is.

Az adós a fellebbezés indokaként arra hivatkozott, hogy a bírói gyakorlat, valamint a Cstv. Kommentár értelmében a felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napja, ezért a közzététel időpontjáig bejelentett hitelezői elállás az eljárás megszüntetését eredményezi. Utalt a Legfelsőbb Bíróságnak a Bírósági Határozatok c. lapban közzétett 2002. évi 451. számú eseti döntésére is.

Az adós fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla az adós által előterjesztett igazolási kérelmet elutasította, és az adós fellebbezését hivatalból utasította el. A bíróság kiemelte, hogy a jelen eljárásban a felek 2007. január 23-áig nyújthatták volna be határidőben a fellebbezésüket. Az Ítélőtábla megállapította, hogy az adós által az igazolási kérelem mellékleteként becsatolt orvosi igazolás dr. K. L. román orvos pecsétjével és aláírásával ellátott, román nyelvű nyomtatvány, mely nagyrészt olvashatatlan kézírással, magyar nyelven került kitöltésre. Az igazolás szerint K. J.-né részére 2007. január 18. és február 1. között a kezelőorvos immobilizálást, gipszharisnyát és gyulladásgátlót ajánlott a bal térdízület subluxatioja miatt, K. J.-nek pedig 2007. január 18. és február 1. közötti időtartamra immobilizálást és gyulladásgátlót ajánlott a gerincoszlop diszkopátiája miatt. A bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 106. §-ának (1) bekezdése, 107. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt.) 29. §-ának (1) bekezdése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a gazdálkodó szervezet képviselőinek a társaság érdekeinek elsődlegessége miatt ilyen esetekben is gondoskodniuk kell arról, hogy távollétükben a cég élete ne álljon meg. Az ügyintézés úgy kell megszervezniük, hogy többnapos kiesésük esetén szervezetileg biztosítva legyen az, hogy távollétükben utasításukra valaki a cég érdekeinek védelme folytán szükséges intézkedést megtehesse.

A fizetéseképtelenséget megállapító 9. sorszámú végzés 2007. január 8-án került kézbesítésre. 2007. január 8-ától 18-áig elegendő idő állt az adós rendelkezésére, hogy jogi képviselőt bízjon meg a fellebbezés benyújtása végett. Mindezekre tekintettel az igazolási kérelmet a bíróság nem találta alaposnak, figyelemmel arra is, hogy a Pp. 106. §-ának (1) bekezdésében megkívánt vétlenség a felróhatóság hiányát jelenti, ezért még a kisebb súlyú gondatlanságra, betegség miatti figyelmetlenségre visszavezethető mulasztás is saját hibából eredőnek minősül.

Az eljárás megszüntetésére irányuló kérelemmel kapcsolatban az ítéletábra rámutatott a következőkre: a jelen ügyben a felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedésének napja, a közzététel időpontja mindössze a hitelezői igények bejelentése tekintetében minősül kezdő időpontnak. A fellebbezésben hivatkozott bírói gyakorlat a Cstv. 1993. szeptember 2-át megelőzően hatályos rendelkezésein alapult, amikor a Cstv. 28. §-a (2) bekezdésének e) pontja értelmében a felszámolás kezdő időpontja nem lehetett korábbi, mint a közzététel időpontja. A jelenleg irányadó ítélkezési gyakorlat a Cstv. 1993. szeptember 2-ától hatályos 27. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezést követi, mely szerint a felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedésének napja.

Az ítéletábra a végrehajtás felfüggesztésére sem látott jogi indokot, mert arra csupán a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) alapján kerülhet sor, azonban a felszámolási eljárásban a Vht. rendelkezései nem irányadóak.

Az ítéletábra végzése ellen az adós fellebbezést terjesztett elő, melyben a támadott végzés hatályon kívül helyezését, és az eljárás soron kívüli megszüntetését kérte. Álláspontja szerint a közzététel előtti hitelezői elállás és az adóssal közös eljárás-megszüntetési kérelem alapján a Pp. 157. § e) és f) pontjai értelmében nem lehetőség, hanem kötelezettség az eljárás megszüntetése, mert a kérelmező az eljárás ura mindaddig, amíg a közzétételtől kezdve a többi hitelező is félként részt nem vesz az eljárásban. Ha a hitelező a kérelmétől eláll, az önmagában is, az igazolási kérelem és a fellebbezés elbírásától függetlenül megszüntetendőséget jelent. A közzététel előtti elállásnak akkor is eljárás-megszüntető joghatásúnak kell lennie, ha az arról való bírósági döntés áthúzódik a közzététel utáni időpontra. Utalt arra is, hogy a Legfelsőbb Bíróság 1993-at követő határozataiban is az általa előadottakkal egyező döntéseket hozott. Fenntartotta az igazolási kérelmet is. Megjegyezte: a jó gazda gondosságába beletartozik az is, ha a fellebbezési időszak utolsó részére tervezték az ügyvezetők a fellebbezés beadását, jogi képviselő igénybevételének lehetőségét. Nem lehet az elmarasztalás alapja az, hogy a fellebbezési időszak végén fellebbezni szándékozó fél az éppen ebben az időben fellépő fizikai akadályoztatás miatt nem tudja jogorvoslati kérelmét előterjeszteni. A fellebbezési időszak bármely napján benyújtott fellebbezést határidőn belülinek és hatályosnak kell tekinteni. Hivatkozott a 2007. február 26-án kelt beadványára is, amelyet az Ítéletábra nem vett figyelembe, mert már 2007. február 23-án döntést hozott.

A hitelező a fellebbezésre nem tett észrevételt.

A fellebbezés nem alapos az alábbi indokok miatt:

A Pp. 106. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei igazolással orvosolhatók.

A Pp. 107. §-ának (2) bekezdése kimondja, hogy az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűvé teszik.

A Cstv. 27. § (1) bekezdésének az eljárás megindulása időpontjában hatályban volt rendelkezései szerint a bíróság az adós felszámolását végzéssel elrendeli, ha az adós fizetéseképtelenségét állapítja meg. A bíróság a felszámolást elrendelő végzést az eljárás lefolytatására irányuló kérelem beérkezését követő 60 napon belül hozza meg. A felszámolás kezdő időpontja a végzés jogerőre emelkedésének napja, de a hitelezői igények bejelentése tekintetében a felszámolást elrendelő végzés közzétételének napja minősül kezdő időpontnak (28. §).

Az ítéletábra helyesen állapította meg, hogy nem állnak fenn az igazolási kérelemnek való helyt adás feltételei, mert az adós nem valószínűsítette, hogy valamely hibáján kívüli okból nem gondoskodott a fellebbezés beadásáról. Az adós által a mulasztás vétlenségének alátámasztására becsatolt orvosi igazolás nem ad alapot a késedelem kimentésére. Az idegen nyelvű rovatokat tartalmazó, nehezen olvasható, kézírással kitöltött nyomtatványból nem derül ki egyértelműen, hogy az ügyvezetők pontosan milyen betegségben szenvedtek, s ezt az igazolási kérelemben sem jelölték meg. Kérelmükben nem közölték, hogy a betegség mennyiben akadályozta őket feladataik ellátásában, a betegség mikor alakult ki, a betegség ideje alatt hol tartózkodtak, mi indokolta külföldi orvosi igazolás becsatolását.

Másrészt a Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozza: a mai, modern világban a technika szinte korlátlan lehetőségeket ad a külvilággal való kapcsolattartásra.

A felülvizsgálati bíróság egyetért az ítéletábrának azzal az okfejtésével, hogy a gazdálkodó

szervezetek szervezeti képviselőinek a jelenlegihez hasonló esetekben is gondoskodniuk kell arról, hogy távollétükben a folyamatos ügymenet biztosítva legyen. Az ügyintézés úgy kell megszervezniük, hogy akár telefonon történő utasításukra a cég érdekeinek védelme érdekében szükséges intézkedést - például jogi képviselő megbízását - legyen aki megtegye. Még inkább elvárható volt ez a szervezeti képviselőktől a jelen esetben, ha annak ellenére, hogy fizetési kötelezettségüket elismerve a fizetési haladék tartama alatt nem teljesítették a hitelező követelését, utóbb történt megállapodásuk alapján mégis meg kívánták fellebbezni a fizetéseképtelenséget megállapító végzést.

A Legfelsőbb Bíróság egyetért az ítélőtáblával az eljárás megszüntethetőségének időpontja kérdésében is. A Cstv. hatályos rendelkezéseit követő ítélkezési gyakorlat egységessé vált abban a kérdésben, hogy meddig van lehetőség a felszámolási kérelemtől való elállásra, illetve a megszüntetés érdekében közös kérelem előterjesztésére.

A többször módosított Cstv. nem tartalmaz speciális rendelkezést, amely lehetővé tenné az eljárás megszüntetését a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedése után, de még annak közzététele előtt. A speciális rendelkezés hiányában a többször módosított Cstv. 6. § (3) bekezdése folytán alkalmazott Pp. 157. § e) és f) pontja alapján csak a felszámolást elrendelő végzés meghozatala előtt szüntetheti meg a bíróság az eljárást. Ez a végzés ugyanis olyan - a felszámolási eljárás első szakaszát lezáró - érdemi végzésnek minősül, amelyhez a bíróság kötve van, s azt még a jogerőre emelkedés előtt sem változtathatja meg, a Pp. 227. § (1) bekezdésében szabályozott kötőerőre figyelemmel. A kellő időben benyújtott és alapos igazolási kérelemnek történő helyt adást kivéve, a bíróság ezt a határozatot nem helyezheti hatályon kívül sem.

Ahogy azt a Pécsi Ítélőtáblának a felszámolás megszüntethetősége tárgyában hozott 1/2004. (VI. 4.) kollégiumi ajánlása is helytállóan hangsúlyozta, a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedéséhez a Cstv. olyan speciális jogkövetkezményeket fűz, amelyek kizárják az eljárás megszüntetését akár a hitelező és az adós együttes kérelmére, akár a hitelező egyoldalú elállása alapján. Az ismertetettel azonos jogi álláspontot fejtett ki a Fővárosi Ítélőtábla 12. Fpkf. 44.983/2004/3. és 11. Fpkf. 40.552/2003/ BH2004. 289. számú, a Pécsi Ítélőtábla Fpkf. II. 30.048/2004/2. számú, a Debreceni Ítélőtábla Fpkf. III. 30.055/2006/2. számú, valamint a Szegedi Ítélőtábla Fpkf. I. 30.294/2005/2. és Fpkf. I. 30.188/2005/2. számú határozata is.

Az adós tehát tévesen állítja azt, hogy a hitelezői kérelemtől való elállásra, illetve az eljárás közös kérelemre történő megszüntetésére a felszámolás Céglözlönyben való közzétételéig van lehetőség.

A kifejtett indokok miatt a Legfelsőbb Bíróság a többször módosított Cstv. 6. §-ának (3) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján a Debreceni Ítélőtábla határozatát helybenhagyta. (Legf. Bír. Fpk. XI. 30.193/2007.)

BH2007. 381

A felszámoló felmentése tárgyában hozott rendelkezés csak akkor alapos, ha a súlyos vagy ismétlődő jogszabálysértés a felszámoló terhére róható. A konkrét tényállástól függően kell elbírálni, hogy a felszámoló az őt terhelő, az adott helyzetben tőle elvárható gondosság követelményének megfelelően járt-e el [1991. évi XLIX. törvény 27/A. §, 54. §].

Az adós gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenségét az elsőfokú bíróság 2003. április 18-án jogerőre emelkedett végzésével megállapította és elrendelte a felszámolását. Felszámolóként a H. Rt.-t jelölte ki. A felszámolási eljárás során a hitelezők a felszámoló több intézkedését sérelmezték, illetve mulasztásai miatt felmentését és új felszámoló kijelölését kérték. Az elsőfokú bíróság végzésével a felszámolót tisztsége alól felmentette, és a végzés jogerőre emelkedésének napjától kezdődő hatállyal felszámolóként a Cs. Kft.-t jelölte ki. A hitelezők által előterjesztett kifogásokat egyebekben elutasította. A felszámoló tevékenységét hivatalból vizsgálva megállapította, hogy a felszámoló a jelen eljárásra alkalmazandó 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 46. § (2), 46. § (6), és 50. § (2) bekezdéseiben írt törvényi határidőknek nem tett eleget, e határidőket felróhatóan elmulasztotta. A nyitómérleg elkészítése, a hitelezői igények felülvizsgálata tekintetében nem fogadta el a felszámolónak azt a védekezését, hogy az iratok rendőrségi lefoglalása miatt nem tudott e kötelezettségeinek eleget tenni. Az ORFK Korrupcióellenes Osztályának a felszámolási iratok között 56. sorszám alatt elfekvő nyilatkozata alapján - amely azt tartalmazta, hogy a felszámoló egyetlen esetben sem kérte a rendőrhatalástól az iratokba betekintés engedélyezését és másolat kiadását - arra a következtetésre jutott, hogy a felszámoló e kötelezettségeinek eleget tudott volna tenni. A rendőrhatalás a felszámoló részére bármikor biztosította volna az iratokba való betekintést, és az iratanyagról másolat kiadását. Ezen túl a megyei Közigazgatási Hivatal határozatának indoklásából kitűnően az elsőfokú hatóság a határozatában megállapította, hogy a felszámolás alatt álló adós, illetve a cég felszámolója birtoksértést követett el, amikor a P. Szálló Apartmanház bejáratait az általa megbízott őrző-védő céggel lezáratta, az apartmanokra, valamint a közös használatú ingatlanrészekre tulajdonnal rendelkező természetes és jogi személyek bejutását megakadályozta, a birtoklásukat és a használatot részükre megszüntette. A jövőbeni birtoksértő cselekményektől eltiltotta és kötelezte: az ingatlanba való szabad bejutást biztosítsa. E kötelezettségének csak részben tett eleget, amely miatt a hatóság a felszámolót 100 000 Ft végrehajtási bírsággal sújtotta. A felszámoló birtoksértő magatartása - az elsőfokú bíróság megítélése szerint - önmagában is okot ad a Cstv. 27/A. § (7) bekezdésében írt felmentésére.

Az elsőfokú bíróság végzésének a felszámoló felmentése tárgyában hozott rendelkezése ellen a felszámoló élt fellebbezéssel, míg a kifogásoló hitelezők a konkrét kifogásaik elutasítása miatt fellebbezést nem terjesztettek elő.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzésének fellebbezett részét megváltoztatta és a felszámoló felmentésére, valamint az új felszámoló kijelölésére vonatkozó rendelkezést mellőzte. Egyetemlegesen kötelezte a hitelezőket a felszámoló részére 15 napon belül 17 000 Ft másodfokú eljárási költség megfizetésére is.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a másodfokú bíróság kiegészítette azzal, hogy a felszámolás 2003. április 18-ai kezdő időponttal történő közzétételére a Céglőny 2003. május 15-én megjelent számában került sor. A felszámolóbiztos 2003. május 7-én levélben tájékoztatta az érdekelteket az addig megtett intézkedéseiről és annak indokairól. Az adós korábbi jogi képviselőjétől kapott információi és az általa áttanulmányozott iratok alapján arról tájékoztatta az érintetteket, hogy egyes hitelezők valótlán tulajdonosi pozíciókra hivatkozással birtokháborítást folytatnak az ingatlanban. A valós jogi állapot feltárásáig a vagyonvédelem keretében haladéktalanul intézkedett az ingatlan változatlan állapotban való megőrzéséről, a birtok megóvásáról, függetlenül attól, hogy a későbbiek során ki lesz az ingatlanrészek, illetve vagyontárgyak igazolt jogosultja. Utasította a gazdálkodó szervezet ügyvezetőjét a záróleltár, -mérleg, valamint szöveges beszámoló elkészítésére és a jogi dokumentáció átadására. Ebből megbízottjai útján 2003. május 9-én a hitelezőket szóban is tájékoztatta.

2003. június 11-én a felszámoló speciális szaktudást igénylő jogi tevékenység ellátása érdekében ügyvédi iroda megbízottként igénybevétele engedélyezését kérte, melyhez az elsőfokú bíróság 2003. június 16-án hozott 23. sorszámú végzésében hozzájárult.

A felszámoló 2003. augusztus 15-én tájékoztatta a felszámolási bíróságot, hogy az adós iratanyagát

a rendőrhatalóság lefoglalta, azt a felszámoló irodájából elszállította igazságügyi szakértői vizsgálat céljából. A nyomozó hatóság által lefoglalt iratok kiadása a felszámoló képviselője részére csak 2004. november 24-én történt meg. Az adós ügyvezetőjétől a felszámoló 2005. február 11-én kapta kézhez a 2003. április 17-ei fordulónappal készített tevékenységet lezáró mérleget és analitikát. Ezt követően megkezdte azok átvizsgálását, valamint a hitelezői igények felülvizsgálatát. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a felszámoló pert indított dr. B. J. és 30 társa alperesek ellen annak megállapítása iránt, hogy a birtokvédelem tárgyában hozott közigazgatási határozat jogszabálysértő. E per tárgyalását a bíróság a szerződések érvényessége, valamint tulajdonjog megállapítása tárgyában indított per jogerős eldöntéséig felfüggesztette. A birtokháborítás tárgyában hozott határozat bírósági felülvizsgálati szakba került, ezért jelenleg még nem lehet megállapítani, hogy a felszámoló a birtokháborítást elkövette-e.

Ennek hiányában felmentési okként ez a hivatkozás alaptalan.

Rámutatott arra, hogy a felszámoló a Számviteli törvény rendelkezései értelmében közbenső mérleget csupán a nyitómérleg adatai alapján, nyitómérleget pedig a tevékenységet záró mérleg adatai alapján készíthet. E mérlegek elkészítéséhez az eredeti főkönyvek és alaphozonylatok ismerete szükséges. A felszámoló 2005. február 11-éig nem volt ezeknek birtokában, így a mérlegkészítéssel kapcsolatos kötelezettségei „elmulasztásában” (helyesen: teljesítésében) akadályozva volt. Az ügyvezető tevékenységzáró mérlegkészítési kötelezettségének elmulasztása ezért nem a felszámoló terhére esik. A felszámoló az ügyvezetőt 2003. május 7-én a tájékoztató levelében nyomatékosan felhívta e körben kötelezettségei teljesítésére, melynek az iratok lefoglalásáig nevezett nem tett eleget.

Utalt arra, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 153. § (3) bekezdése értelmében iratlefoglalás esetén az irat birtokosának kérésére - ha ez az eljárás érdekét nem veszélyezteti - a lefoglalt iratokról részére hiteles másolatot kell kiadni. A felszámolónak tehát a Be. iratbetekintési jogot nem biztosít. Az irat volt birtokosának - az adós ügyvezetőjének - lett volna törvényi lehetősége másolatot kérni, melyet a Be. szabályai szerint hiteles másolat formájában a nyomozó hatóság saját költségére lett volna köteles kiadni, feltéve, ha úgy ítéli meg, hogy ez a nyomozás érdekeit nem veszélyezteti. Erről a lehetőségről a nyomozó hatóság a becsatolt iratok szerint a felszámolót nem tájékoztatta, és olyan irat sem lelhető fel, amelyben a lefoglalt iratokba való betekintést felajánlaná. Ezzel szemben a volt ügyvezető másolatok kiadására irányuló igényét a nyomozó hatóság kifejezetten elutasította. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy ezek az okirati bizonyítékok a felszámoló érvelését támasztják alá, ezért a másolatkérés elmulasztását nem találta a felszámoló terhére róhatónak. Ebből következően alaposnak találta a felszámolónak azt a védekezését, hogy a hitelezői igények felülvizsgálatában is akadályozva volt. A hitelezői igényeket ugyanis a tevékenységzáró mérlegben szerepeltetett kötelezettségek mértéke és az annak alapjául szolgáló könyvelési bizonylatok alapján tudta volna felülvizsgálni a felszámoló, ebben azonban 2005 februárjáig akadályozva volt. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a jelen eljárásra alkalmazandó, a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló, lényegesen az 1993. évi LXXXI., az 1997. évi XXVII., valamint a 2000. évi CXXXVII. törvényekkel módosított 1991. évi XLIX. törvény 27/A. §-ának (7) bekezdésében foglalt, a felszámoló felmentésére vonatkozó jogszabályi feltételek nem állnak fenn.

A jogerős végzés ellen a T. Rt. hitelező nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, kérte a jogerős másodfokú határozat hatályon kívül helyezését az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 275. § (4) bekezdése alapján, és helyette az elsőfokú bíróság végzésének hatályában fenntartását. A jogerős végzés jogszabálysértését abban jelölte meg, hogy a tényállás megállapítása iratellenes, a másodfokú bíróság logikai ellentmondásokat tartalmazó mérlegelése kirívóan okszerűtlen, ezzel sérti a Cstv. 27/A. §-ának (6) bekezdését, 28. § (2) bekezdését, 31. § (1) bekezdését, 46. § (1) bekezdését, 46. § (6) bekezdését, 50. § (2) bekezdését, 51. § (1) bekezdését; azokat a jogszabály tartalmától és az egységes ítélkezési gyakorlattól eltérően értelmezte. Kérte a felülvizsgálati kérelem tárgyaláson történő elbírálását. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta: a felszámolás kezdő időpontjától számított 45 napon belül kellett volna a felszámolás alatt álló Kft. ügyvezetőjének elkészítenie és átadnia a felszámolónak és az adóhatóságnak az adós tevékenységét záró leltárát, éves beszámolóját, adóbevallásait és az eredmény felosztása utáni zárómérleget. Ez a határidő pedig 2003. június 2-án, 22 nappal az adós iratainak első rendőrségi lefoglalása előtt járt le. Ez időpontig - véleménye szerint - a felszámoló semmilyen intézkedést nem tett annak érdekében, hogy ezt az ügyvezetőtől kikényszerítse. A másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt is, hogy a felszámolás elrendelésekor az adós cégnek két önálló képviselőre jogosult ügyvezetője is volt. A büntetőeljárás csak az egyik ügyvezető, F. F. ellen indult, ezért a másik ügyvezető a Cstv. 30. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített kötelezettségei teljesítésére kötelezhető lett volna. A felszámoló megfelelő intézkedése esetén a felszámolás kezdő időpontjától az iratok lefoglalásáig, 2003. június 2-áig nyitva álló időtartam alatt a zárómérleget elkészíthették volna. Ebből következően a felszámoló nem a Cstv.

54. §-ában foglalt tőle elvárható gondossággal járt el, amikor F. F. ügyvezető eredménytelen felhívását követően nem kereste meg a másik ügyvezetőt a tevékenységet lezáró mérleg elkészítése érdekében.

Hivatkozott arra, hogy a bűnjelek lefoglalásakor már kizárólag a felszámoló volt az adós cég képviselőjében bármilyen jognyilatkozat megtételére feljogosítva, és vele szemben fogantatották az iratok lefoglalását is. Ehhez képest a felszámolónak kellett volna kérnie a nyomozó hatóságtól az iratokba való betekintést, illetőleg másolatok készítését. A másodfokú bíróság döntése ezért logikai ellentmondást tartalmaz. A felszámolónak a tevékenysége ellátásához nem a bűnjelként lefoglalt iratok kiadását, hanem azokról hiteles másolat készítését és kiadását kellett volna kérnie a nyomozó hatóságtól, amelyet elmulasztott. Amennyiben a felszámoló az adós cég ügyvezetőjének első mulasztását követően kéri az iratokról másolatok készítését és kiadását, úgy határidőben eleget tudott volna tenni a Cstv. 46. § (2) és (6) bekezdéseiben rögzített kötelezettségének oly módon, hogy először a másik ügyvezetőt kötelezi a tevékenységet lezáró mérleg elkészítésére, illetőleg ennek eredménytelensége esetén a Cstv. 33. § (2) bekezdése alapján - a bíróság hozzájárulásával - szakértőt kér fel mindezek elkészítésére, melyet követően elkészíthette volna a felszámolási nyitómérleget. Ezeknek az intézkedéseknek az elmaradása a felszámolónak felróható, ezért a felszámolót felmentő elsőfokú végzés a megalapozott. Megítélése szerint a felszámoló eddigi tevékenysége a jogszabályoknak nem felel meg, nem áttekinthető, nem megbízható és nem ellenőrizhető, nem felel meg a felszámolóval szemben megfogalmazott társadalmilag elvárt fokozott gondosság követelményeinek. Ezzel szemben a másodfokú bíróság kizárólag a felszámoló fellebbezésében foglaltakra alapítottnan - kimenthetőnek tartotta a felszámoló mulasztásait és indokolási kötelezettségének sem tett megfelelően eleget.

A felszámoló felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős végzés hatályában fenntartását és a hitelezőnek a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségei megtérítésére kötelezését kérte.

A jelen eljárásra alkalmazandó Pp. 270. § (2) bekezdése szerint a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát az ügy érdemi elbírálásra kiható jogszabálysértés esetén lehet kérni.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, mert végzés elleni felülvizsgálati kérelem esetén tárgyalás tartása nem kérhető és a bíróság sem tartotta szükségesnek annak tárgyaláson való elbírálását.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint a jogerős végzés nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat.

A jogerős végzés helyesen indult ki a felszámolót a Cstv. 54. §-a alapján terhelő, tőle elvárható gondosság követelményéből, továbbá abból, hogy a bíróságnak azt kell vizsgálnia az adott ügyben, a konkrét tényállás mellett, mi tekinthető a felszámolótól elvárható gondosságnak. E kötelezettségek figyelembevételével a felszámoló felmentése tárgyában hozott rendelkezés csak akkor lenne alapos, ha a súlyos, vagy ismétlődő jogszabálysértés a felszámoló terhére róható.

A másodfokú bíróság helytállóan jutott arra a jogi következtetésre, hogy a felszámolót a jelen esetben a felmentését megalapozó súlyos mulasztás nem terheli. A felszámolás alá került adós gazdálkodó szervezetnek a vezetőit kellő időben - 2003. május 7-én - a Cstv. 31. § (1) bekezdésének a) pontjában foglalt kötelezettségeik teljesítésére felhívta, azonban az iratok lefoglalásáig e kötelezettségüknek nevezettek nem tettek eleget. A felhívás teljesítésére rendelkezésre álló törvényi határidő lejártától - 2003. május 15-étől számított 45 nap [Cstv. 31. § a) pont] - az iratok lefoglalásáig nem telt el olyan hosszú idő, amely alatt a felszámoló az ügyvezető helyett a bíróságtól beszerzett hozzájárulás alapján szakértővel az iratokat megvizsgálhatta volna, és így módon a gazdálkodó szervezet vezetői helyett a záróleltárt, éves beszámolót és mérleget elkészíthette volna. Ehhez képest nyilvánvalóan a hitelezői igények megvizsgálása sem történhetett meg korábban, mint ahogyan az iratok az adós ügyvezetői, illetőleg a felszámoló rendelkezésére álltak. Ennek időpontja pedig a másodfokú bíróság végzésében rögzített 2005. február 11-e volt.

Az adós iratait - a bejelentett hitelezői igények és azok mellékletei kivételével - nem a felszámolótól, hanem az adósnak attól az ügyvezetőjétől foglalták le, aki ellen büntetőeljárás indult. Helytállóan állapította meg a rendelkezésre álló iratok alapján a másodfokú bíróság, hogy a volt ügyvezető másolatok kiadására irányuló igényét a rendőrhatalóság - nyilvánvalóan nyomozati érdekből - elutasította, a felszámolónak pedig a Be. idézett rendelkezései nem biztosítanak iratbetekintési jogot. Az ORFK Korrupcióellenes Osztályának 2005. február 21-én adott tájékoztatásából megállapítható, hogy az adós felszámolója több alkalommal írásban kérte az iratanyagok lefoglalásának megszüntetését - azzal a céllal, hogy a felszámolási eljárás mielőbbi lefolytatását elősegítse - azonban erre vonatkozó írásbeli kérelmei ellenére a rendőrhatalóság őt nem tájékoztatta arról, hogy a lefoglalt iratanyagról másolat kiadását kérheti. Az iratanyag kiadására pedig a rendőrhatalósági szakértői vizsgálatok befejezését követően került sor. Ilyen tényállás mellett nem jogszabálysértő a másodfokú

bíróságnak az a megállapítása, hogy a nagyszámú másolatkérés elmulasztását nem találta a felszámoló terhére róhatónak.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős végzést hatályában fenntartotta. (Legf. Bír. Gfv. XI. 30.286/2006.)